

ДЕЖЗИЙКЛ?

αβγδε
ΑΒΓΔΕ

οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασιν περὶ
ῥῆσαι εἶδκει ἡ πόλις, ἐξῆλθον καὶ τὴν
οὐάντην καὶ παρέλαβον. οἱ δ' αὖ περὶ
κραδίας ἐμβαλόντες ἐλειλάτουν τε καὶ
οἱ τῶν Ἀρκάδων ὀπλῖται παντάπασιν
ἐπεφόβητο. τοὺς μέντοι Λακεδαιμόνιοι
ὥς ἐντὸς ἀκροπόλεως οὐ προ
τοσούτου διώξαντες οἱ νεώτεροι
αὐτῶν. καταφρονούντες τῶν
ἐαυτῶν συμμάχων καὶ
ἐπ' ἐκδραμόντας πελτασταί
ἐκτιθέμενοι ἐνέκλιναν τε καὶ
Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐπισκώπτειν
αὐτοὺς ὥσπερ μορμόνας παιδα
μορὰ καὶ τοῖς τῶν Κορινθίων
ἐστρατεύοντο. οἱ δ' αὖ Ἀθηναῖοι
ἐνὶ τῇ πόλει, μὴ ἐπεὶ τὰ μακρὰ τεῖχη
ἤγχιοντο κράτιστον εἶναι ἀνατειχίσαι
καὶ ἐλθόντες πανδημί μετὰ λιθολόγων
καὶ πρὸς ἐσπέρας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις
καὶ ἄλλων καθ' ἡσυχίαν ἐτείχιζον.

Quousque tandem
têre, Catilina, pati
nostrâ? quamdiu e
tuus nos
finem
bit a

MOSTOVI

Strokovno glasilo
Društva znanstvenih
in tehniških prevajalcev
Slovenije

壇 藁 其 れ
と 小 坪 代
飾 露 説 内
り 伴 の 道 如
い そ 作 遙 何
點 の 物 出 に
に 風 力 で 多
於 ど 量 く
て 望 よ の
は ん り 明 作
で 判 治 物
之 々 す の あ
と ち れ 小 ら
小 々 伏 説 か
説 る も
壇 も か 忽 知
の い ち る
劉 そ ろ 而 へ
項 の 小 目 か
と 作 説 とら

er to Mr. Francis
odonni dated Sept.

courtesy the Rec-
eum in Parma; I
u will extend the
r of said institute.
nd a very worthy
r of a great friend
ne in the republic
acred orators liv-

ABCDEFGHIJKLM
OPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

1/85

99601481

abcdefghijkl
ABCDEFGHI

nic je s tastaturo krm

MOSTOVI

Strokovno glasilo
Društva znanstvenih
in tehniških prevajalcev
Slovenije

VSEBINA

	Stran:		Stran:
Beseda urednika	2	Radmila Petrović: Prevodilaštvo u	
Dosedanje delo novega upravnega odbora	3	udruženom radu	19
Komentar h končnemu besedilu statuta	4	Leon Krek: Priprava večjezičnega	
In memoriam: Dragana Kraigher-Šenk	5	slovarja računalništva	24
Cenik storitev društva	6	Magdalena Krommer-Benz: Introducing the	
Informacija o pravilniku o medsebojnih		International Bibliography of Computer-	
razmerjih delavcev in o delitvi sredstev		assisted Terminology	28
za osebne dohodke	6	Maja Košmrlj-Levačič: Dve vprašanji iz	
Občni zbor društva	7	terminološkega besedotvorja	29
Novi člani društva	8	O. P. Krahenbuhl: La traductique a la portee	
Informacija o knjižnici društva	9	du traducteur: la standardisation des	
Informacija o Ohridskih srečanjih 1985	10	glossaires peut conduire a une bourse	
Stanko Klinar: Kje smo? Kam gremo?		terminologique	
Kaj hočemo?	12	Maja Dolanc: Iz naših prevajalskih revij	38
Mladen Jovanović: Prevodilac i jezička			
komunikacija	16		

BESEDA UREDNIKA

Anton Omerza

Kar nekam pozabili smo, da Mostovi še izhajajo, tako neredno smo jih dobivali. Upravni odbor društva se je odločil, da takšno stanje odpravi. V začetku aprila se je že sestel nov uredniški odbor Mostov ter proučil različne zamisli o vsebinski, tehnični in organizacijski obogatitvi našega glasila. Pred vami je prva številka, ki jo je pripravil novi uredniški odbor, tehnično, uredniško, organizacijsko in vsebinsko prenovljena.

Ob prevzemu uredniških nalog se moramo vsekakor zahvaliti tovarišu Jeseniku in drugim članom uredniškega odbora za njihovo dolgoletno vztrajanje pri tem delu. Brez dvoma gre predvsem Jeseniku zasluga za to, da so se Mostovi sploh obdržali pri življenju. Hvala ti, tovariš Jesenik, za tvoj dolgoletni uredniški trud in upamo, da nam boš kdaj priskočil na pomoč vsaj z nasvetom.

Ta številka vsebuje v primerjavi s strokovnimi prispevki kar veliko informacij o delu društva. Zamujali smo z obveščanjem članov, ker niti Mostovi niti Mostovi-Informacije že dalj časa niso izšli. Zato smo se potrudili, da bi dolg poravnali in nanizali vse bistvene informacije o delu društva v zadnjem času. Želimo, da informiranje ne bi bilo samo enostransko, zato vas vabimo, da nam pošiljate svoje prispevke. Pišite o pohvalah in grajah na račun delovanja društva in društvene pisarne, o vaših pobudah za obogatitev glasila, o vašem prevajalskem delu, nanizajte kakšne prevajalske anekdote, kritično se lotite slabega prevoda, pošljite nam kak glosar, ki bi bil zanimiv in uporaben tudi za druge prevajalce, pošljite nam pač vse tisto, o čemer menite, da bi utegnilo zanimati tudi druge člane društva.

To številko smo vsebinsko razdelili v štiri rubrike, ki zajemajo uvodnik, informacije društva, strokovne prispevke in pregled jugoslovanskega prevajalskega tiska. S tem pa še nismo izrekli zadnje besede, sčasoma bodo gotovo nastale še druge rubrike, tudi po vaših predlogih in zamislih.

Uredništvo si je zadalo nalogo, da bomo letno izdali najmanj dve in največ štiri številke. Prihodnja številka, ki bo izšla v jeseni, bo že lahko vsebovala vaše prispevke, pa tudi prispevke članov drugih jugoslovanskih društev prevajalcev. Naj bodo Mostovi glasilo nas vseh!

DOSEDANJE DELO NOVEGA UPRAVNEGA ODBORA

Nada Trifunović

Tu opisujemo v najbolj grobih obrisih delo sedanjega upravnega odbora društva, in sicer za obdobje od zadnjega letnega zbora v letu 1984 do 10. maja 1985.

Vodilo za delo upravnega odbora so bili razprava in sklepi ter usmeritve zadnjega rednega letnega zbora, kakor tudi naloge članic Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze združenj znanstvenih in tehničnih prevajalcev Jugoslavije in SZDL.

Upravni odbor je aktivno sodeloval pri prečiščenju zadnje verzije Statuta Zveze združenj znanstvenih in tehničnih prevajalcev Jugoslavije ter pri oblikovanju sprememb in dopolnitev Statuta našega društva, in sicer na podlagi predlogov in pripomb SZDL Slovenije in SNZ Slovenije.

Predložene rešitve perečih vprašanj v statutu zveze in našega društva zahtevajo še globlje proučevanje in dogovarjanje, kot so na primer problemi financiranja stalne dejavnosti zveze, financiranja mednarodnih srečanj predstavnikov društev prevajalcev Jugoslavije, sklepanja mednarodnih sporazumov Zveze s tovrstnimi organizacijami drugih držav. Stališče upravnega odbora našega društva je, da sklepanje mednarodnih sporazumov o sodelovanju prevajalskih organizacij sodi v pristojnost naše zveze, in sicer na podlagi predhodnega soglasja vseh njenih članic, ne pa, da bi takšne dogovore in sporazume sklepala z organizacijami drugih držav posamezna društva.

Predlogi programa dela zveze, ki jih je izdelal novi upravni odbor, so v fazi proučevanja posameznih republiških društev, dokončna stališča pa še niso znana.

V zvezi s pripombami nekaterih organizacij združenega dela, ki so naročale strokovne prevode s posredovanjem društva, da kvaliteta nekaterih prevodov ni vedno na ustrezni strokovni ravni, je upravni odbor to vprašanje zelo izčrpno obravnaval in sklenil, da take pripombe rešuje v bodoče konkretno, od primera do primera, in sicer:

- s strokovnim ocenjevanjem izvirnikov, iz katerih se prevaja v druge jezike (ali so poprej jezikovno, pravopisno, stilistično skrbno pregledani in šele potem oddani v prevod);
- z lektoriranjem prevodov, ki so sporni, in sicer tako, da jih z izvirnikom obvezno primerjajo strokovne komisije društva, ki pa ne smejo biti vnaprej seznanjene z naslovi naročnikov niti z imenom in priimkom prevajalca, da se pač zagotove objektivnost, tajnost in zanesljivost lektorskega dela;

- s tem, da se bodo krajši teksti z manjšimi napakami (ena ali dve strani) lektorirali brezplačno; če pa bi bile napake večjega obsega in zato potrebne tudi večje stopnje lektorskega posega, naj bi se prevajalski honorar razdelil med prevajalcem in lektorjem v sorazmerju, ki ustreza stopnji lektorskega posega; sorazmerje delitve naj bi se v vsakem primeru določilo komisijsko.

Redno spremljanje rasti življenjskih stroškov na eni strani in predlaganje novih tarif za prevode sta tudi ena od rednih nalog upravnega odbora. Toda politika zviševanja cen za prevajalske storitve je dvorezen meč: pretirani zahtevki imajo za posledico povečanja števila „šušmarjev“ oziroma nestrokovnih prevajalcev, ki prevajajo organizacijam združenega dela besedila po precej nižjih cenah (zato je tudi kakovost prevodov slaba), po drugi strani pa naročanje prevodov s strani OZD

pri drugih društvih zunaj Slovenije. Enotnih tarif za prevajalske storitve, ki naj bi veljale za vso Jugoslavijo, za zdaj še ni. Naloga komisije je tudi, da poišče optimalne rešitve za naše člane.

Med pomembnejše sklepe sedanjega upravnega odbora sodijo predvsem naslednji:

- da pri SZDL in UJV urgira potrditev najnoveše verzije statuta društva;
- da na podlagi potrjenega statuta pripravi dokončen pravilnik o organizaciji in delu strokovnih služb društva (tajništvo, računovodstvo) ter delitvi osebnih dohodkov stalno zaposlenih delavcev v društvu;
- da pripravi ponovitev občnega zbora društva, ker prejšnji zaradi nesklepčnosti ni uspel, in izvede močnejšo agitacijo med člani, da pridejo na občni zbor;
- da pripravi predlog višine članarine za leto 1985 ter predlaga zboru črtanje iz članstva vseh tistih članov, ki neredno plačujejo članarino, seveda po poprejšnjem opozorilu;
- da pripravi poročila delegatov o sejah zveze v Beogradu in o udeležbi na Ohridskih srečanjih.

KOMENTAR H KONČNEMU BESEDILU STATUTA

Jože Požru

Pred člani DZTPS je končno besedilo statuta, ki naj bi ga sprejeli na letošnjem občnem zboru.

V DZTPS so še vedno v veljavi prejšnja Pravila društva, stara že nekaj let. Že ob začetku priprav za novi statut smo se odločili, da temeljno vsebino Pravil popravimo ter jo prilagodimo oziroma moderniziramo. Na občnem zboru smo za delo pri pripravi novega statuta izvolili posebno statutarno komisijo.

Med delom komisije smo prejemali pisne in ustne pripombe članov, ki smo jih strnili v osnutku statuta za občni zbor leta 1984. Odtlej pa ja SZDL kot družbenopolitična organizacija v sedežu društva dala še nadaljnje pripombe, ki smo jih vnesli v statut.

Pri ureditvi nekaterih poglavij novega statuta ne smemo prezreti, da je slovenski Zakon o društvih iz leta 1974 nedvomno zastarel, saj je bil že naslednje leto sprejet sistemski Zakon o združenem delu. Razen tega se razni predpisi nenehno spreminjajo in dopolnjujejo, še posebej v zvezi s finančnim poslovanjem društva, prav to področje delovanja je bilo med pripravljanjem starih Pravil popolnoma drugače urejeno, oziroma sploh ni bilo urejeno.

Menimo, da je na podlagi raznih pripomb, ki jih je bilo veliko in so bile upoštevane, novo besedilo statuta vsestransko primerno in dobro.

Če hočemo ta projekt dokončati, bi bilo treba predloženi statut sprejeti brez popravkov in dodatkov, morda le z drobnimi jezikovnimi popravki.

Nadaljnja pot statuta je torej njegov sprejem na občnem zboru v letu 1985, nato predložitev v evidenco sekretariatu za notranje zadeve Slovenije, skupaj s prilogami – drugimi internimi akti društva – se pravi vpis v register društev, ki ga vodi omenjeni organ.

Želimo, da bi se člani društva pravočasno seznanili z novim besedilom statuta in po treznem premisleku zanj tudi glasovali. Če pa bi imeli pripombe, bi jih bilo treba pripraviti za občni zbor, po možnosti pisno, na zboru pa takoj posredovati delovnemu predsedstvu oziroma statutarni komisiji.

Ob prvi letošnji številki Mostov z novim uredniškim odborom želimo končnemu besedilu statuta društva popoln uspeh.

DRAGANA KRAIGHER-ŠENK

Dragana Kraigher-Šenk, direktorica in odgovorna urednica Državne založbe Slovenije, prejšnja predsednica upravnega odbora in sedanja predsednica nadzornega odbora našega društva, je po daljši in hudi bolezni v svojem oseminštiridesetem letu umrla 19. maja 1985.

SLAVA NJENEMU SPOMINU!

Že na mariborski gimnaziji se je aktivno politično in kulturno udejstvovala, predvsem v mladinski organizaciji. Kasneje se je študijsko — bila je diplomirana pravnica in absolventka dramaturškega oddelka na AGRFTV — lotila temeljitega proučevanja kulturno socioloških problemov. Posebne ciklese te tematike je predavala na FSPN, umetniških akademijah in filozofski fakulteti, večkrat pa še na beograjski filozofski fakulteti in na Karlovi univerzi v Pragi. Poleg pedagoškega dela je v tem času — pri čemer je vrsto let sodelovala z Borisom Ziherlom — opravljala raziskovalno delo, pisala članke, redigirala in prevajala marksistična in druga dela.

Delala je kot svetovalka republiške skupščine za področje družbenih dejavnosti, bila je dva mandata predsednica skupščine kulturne skupnosti Ljubljana Center, od leta 1972 do 1979 je bila glavna in odgovorna urednica revije Otrok in družina.

Leta 1974 je bila sprejeta v Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, od leta 1980 do 1984 je bila predsednica upravnega odbora, kasneje predsednica nadzornega odbora, bila pa je tudi članica predsedstva Zveze društev znanstvenih in tehniških prevajalcev Jugoslavije. Predvsem njej gre zasluga, da se je društvo organizacijsko postavilo na noge, pridobilo prostore in bistveno povečalo število članstva. Tudi povezovanje z ostalimi jugoslovanskimi društvi se je močno razmahnilo v času njenega mandata.

Vselej je delala z velikim veseljem, zavzetostjo in energijo. Vsa ta aktivnost se ji je zdela potrebna, bila je prepričana da je to njena dolžnost.

V poklicu nikoli ni mislila na razlike med moškim in ženskim delom, njeno vodilo je bilo samo vestno in kvalitetno izpolnjevanje zaupanih dolžnosti. To je dokazovala tako kot direktorica in odgovorna urednica Državne založbe Slovenije kot predsednica upravnega odbora tega društva. Neozdravljiva bolezen je preprečila, da bi skupaj uresničili še mnogo želenih načrtov.

Uredništvo

CENIK STORITEV DZTPS

Od 1. julija 1985

Upravni odbor DZTPS priporoča članom Društva, da kot osnovo za obračunavanje svojih storitev v letu 1985 upoštevajo cene, ki veljajo za eno avtorsko stran prevoda, t.j. 30 vrstic po 62 znakov (štejejo tu di presledki in ločila) v vrstici ali skupaj 1860 znakov.

Vrsta gradiva

Dinarjev neto za 1 avtorsko stran prevoda

	Iz tujega v slov. jezik	Iz slov. v tuj jezik	Iz tujega v tuj jezik
1. Poljudna besedila	900.—	1.100.—	1.300.—
2. Strokovna besedila	1.100.—	1.400.—	1.700.—
3. Izjemno zahtevna besedila	1.300.—	1.700.—	2.000.—

V ceno je vključen honorar za morebitno lektoriranje prevedenega besedila, delitveni količnik pa je odvisen od dogovora med prevajalcem in lektorjem. Besedilo mora biti natipkano čitljivo, popravki so dovoljeni le izjemoma in morajo biti čitljivi.

Za jezike narodov Jugoslavije sme prevajalec zaračunati do 20 % nižje postavke.

Cene veljajo od 1. julija 1985.

INFORMACIJA O PRAVILNIKU O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV IN O DELITVI SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

Anton Omerza

Samoupravni odnosi med društvom in delavci društvene pisarne niso bili urejeni z ustreznimi samoupravnimi akti, zato je upravni odbor v januarju 1985 ustanovil posebno komisijo, ki je pripravila predlog ustreznega pravilnika.

Pravilnik o medsebojnih razmerjih delavcev in delitvi sredstev za osebne dohodke vsebuje poglavja o sklenitvi delovnega razmerja, o pravicah in obveznostih delavcev v delovnem razmerju, o varstvu pri delu, o prenehanju delovnega razmerja ter o varstvu pravic delavcev.

Pravilnik je sprejel upravni odbor na svoji seji 12. marca 1985, v nekaj naslednjih dneh pa so ga sprejeli tudi delavci društvene pisarne. Ovrednotenje osebnih dohodkov po novem pravilniku smo opravili v marcu, pa tudi razpis za prosta dela in naloge računovodje smo opravili po tem pravilniku.

Pravilnik predvideva delovanje Komisije za medsebojna razmerja delavcev, ki jo sestavljajo vsi zaposleni v društveni pisarni ter dva člana upravnega odbora. Odslej bo vse kadrovske zadeve obravnavala ta komisija in za upravni odbor pripravljala ustrezne predloge. Tako bo upravni odbor deloma razbremenjen, komisija pa se bo lahko bolj poglobila v problematiko odnosov med delavci pisarne in društva.

Lahko ocenjujemo, da je Pravilnik o medsebojnih razmerjih delavcev in delitvi sredstev za osebne dohodke že dosegel pozitivne rezultate, predvsem s pravno in organizacijsko ureditvijo odnosov med delavci pisarne in društvom. Vnesel je več reda na to področje, zaposlenim pa več varnosti in samoupravnih pravic, tudi obveznosti delavcev so podrobno določene.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA

Boris Debenjak
Anton Omerza

Občni zbor Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije je bil 28. februarja 1985 in je imel naslednji dnevni red:

1. poročilo predsednika upravnega odbora, blagajnika, nadzornega odbora in častnega razsodišča,
2. razprava o poročilih,
3. sprejem sprememb statuta društva,
4. sprejem Pravilnika o medsebojnih razmerjih delavcev in delitvi sredstev za osebne dohodke
5. program dela za leto 1985,
6. razno.

Občni zbor ni bil izpeljan do konca, ker je slabo vodena dolgotrajna razprava o poročilih, predvsem o prevajalskih tarifah, odgnala dobršen del navzočih članov. Ker ni bilo več sklepčnosti, se je delo občnega zbora prekinilo pri točki o spremembi statuta. Predvidoma bo občni zbor ponovljen v septembru 1985.

Toliko o občnem zboru, smotno pa bi bilo orisati še najpomembnejše delo, ki čaka društvo v letošnjem letu. Nekaj tega je bilo omenjeno že na občnem zboru, drugo pa je rezultat tekočih dogodkov v zadnjem času.

Upravni odbor je na svoji seji 4. junija 1985 ugotovil, da je najpomembnejša naloga letos utrditev in prenova društvene pisarne. Težave, ki smo jih imeli s kadri v zadnje pol leta, so privedle do tega, da pisarna od srede maja posluje brez stalno zaposlenih delavcev. Odločili smo se, da bo tako ostalo do dopustov. Nekateri člani društva, vredni vse pohvale, skrbijo za vse operativno delo, ki poteka ažurno.

Ugotovili smo, da bo moral upravni odbor v bodoče posvetiti bistveno več pozornosti kadrovanju in pisarni in nadzoru njenega dela. Naš promet se je v zadnjih letih tako povečal, da bo treba temu ustrezno izpopolniti organizacijo delovanja pisarne in tudi povečati nadzor nad njenim poslovanjem.

Druga pomembna naloga, ki čaka letos upravni odbor, je okrepitev dela pri strokovnih nalogah. Sem lahko štejemo oživitev jezikovnih večerov, organiziranje drugega seminarja „Prevajanje na področju računalništva“, organiziranje prevajalskih predavanj, ureditev strokovne knjižnice in redno izhajanje Mostov pod novim uredniškim odborom.

Nova številka Mostov je že pred vami, z dokaj pestro vsebino. Seminar in oživitev jezikovnih večerov pa načrtujemo jesni.

Na občnem zboru je bil govor tudi o prevajalskih tarifah in o članarini za leto 1985. Zapis o novih prevajalskih tarifah, ki veljajo od 1. julija dalje, je na drugem mestu. Zaradi nesklepčnosti o članarini za leto 1985 na občnem zboru ni bilo nič odločenega, predlagali pa smo, naj bi na splošno bile v višini ene strani prevoda v tuj jezik, torej po tarifi v prvem polletju zaokroženo na 1.100 dinarjev. V članarino je vključena tudi naročnina na Mostove, ki bodo izšli najmanj dvakrat letno.

NOVI ČLANI DRUŠTVA

Od novembra 1984 do maja 1985 so bili v društvo sprejeti naslednji novi člani:

Miroslav Roško	Marija Predan	Ljiljana Tumpej
Rudolf Čeh	Dragi Štefanija	Mojca Kušček
Peter Kružljak	Vesna Prinčič	Darja Souček
Katarina Benigar	Marta De Simone	Darinka Hribar
Marjeta Vidic	Aleksander France	Jernej Lindič
Borut Pretnar	Vojko Flis	Lijana Dejak
Emilija Kapus	Tatjana Wolf-Bellotto	Peter Žemva
Nada Akaro	Tatjana Žemva-Vidmar	Jože Koporec
Nives Cesar-Popovič	Vilibald Novak	Eva Hribar
Tanja Verovšek	Vida Zabukovec	Alenka Trdan
Mojca Graunar	Jolanda Kosoric	Kathe Grah
Rok Souček	Breda Jakopič	Adela Žgur
Alenka Žnidarčič	Simona Sovinc	Mitja Meršol
Dilva Dragan	Cvetka Kham	Eissa Ali Khodary
Jaroslav Slunečko	Vitomir Potpara	Lidija Rupnik
Boris Segar	Maša Valentinčič	
Jože Mursa	Stanislav Senekovič	

Zaradi dosedanjega neažuriranega poslovanja pisarne Društva nekateri novi člani še niso prejeli članskih izkaznic, za kar se jim opravičujemo in prosimo za razumevanje.

Iz pisarne Društva

INFORMACIJA O KNJIŽNICI DRUŠTVA

Maja Dolanc

V prostorih Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije v Ljubljani, na Resljevi cesti 16, je tudi manjša priročna knjižnica, ki je na voljo vsem članom društva v pomoč pri njihovem delu. Število strokovnih priročnikov na njenih policah je za zdaj še precej skromno, vendar se bo sčasoma povečalo, kljub težavam z nabavo strokovnega (predvsem tujega) tiska. V veliko pomoč pri nabavi priročnikov pa nam bodo nasveti in priporočila izkušenih članov društva, ki poznajo že priznane standardne priročnike na svojem prevajalskem področju, spremljajo pa tudi izhajanje nove tovrstne literature po svetu.

Predstavljamo vam nekaj strokovnih slovarjev in priročnikov, ki jih lahko najdete na policah naše knjižnice.

I, T. S. Textile Guide (franc.-ital.-špan.-port.-angl.)

Armin H. Keller

Int. Textile Service, Zurich

Tekstilni tehniški slovar (nem.-angl.-slov.—)

Zveza inženirjev in tehnikov tekstilcev Slovenije

Maribor 1983

Longman's Dictionary of Geography

(Sir Dudley Stamp)

Elsevier's Dictionary of Electronics and Waveguides (angl.-franc.-špan.-ital.-nizoz.-nem.)

Elsevier's Dictionary of Sound and Music (nizoz.-angl.-franc.-nem.-ital.-špan.)

Naučno tehnički petojezični rečnik — grejanje, hlajenje, klimatizacija (srbhrv.-angl.-nem.-franc.-rus.)

SMEITS, Beograd 1981

Klimatizacija i rashladna tehnika (angl.-nem.-franc.-rus.-hrv.)

Tehnička knjiga, Zagreb

Rečnik moderne elektronike (angl.-srbhrv.)

Branimir Lolić

Privredni pregled

Međunarodni rječnik arhitekture, građevinarstva i urbanizma (hrv.-srbhrv.-franc.-angl.-nem.-rus.)

Ešref Čampara

Grafički zavod Hrvatske 1984

Eisenbahn (angl.-nem.-franc.-rus.)

Tedhnik—Wörterbuch

VEB Verlag Technik Berlin

Visokogradnja (angl.-srbhrv.)

Branko Vukičević

IRO-Građevinska knjiga, Beograd 1983

Građevinski rečnik (sa posebnim osvrtom na izvođenja investicionih radova u inostranstvu)

(angl.-srbhrv.)

Branko Vukičević

Privredni pregled

Naučno-tehnički rečnik (angl.-srbhrv.)

R. Popić, B. Lolić, N. Afgan

Privredni pregled

Encyclopaedia Britannica (23 zvezkov), angl.

Grand Larousse Encyclopedique (12 zvezkov), franc.

Diccionario Enciclopédico Abreviado (7 zvezkov), špan.

INFORMACIJA O OHRIDSKIH SREČANJIH 1985

Anton Omerza

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Makedonije je pod pokroviteljstvom Zveze društev znanstvenih in tehniških prevajalcev Jugoslavije priredilo že tretje srečanje prevajalcev – Ohridsko srečanje. Tako se je med 19. in 21. aprilom 1985 zbralo v Ohridu več kot 250 strokovnih prevajalcev iz vse Jugoslavije.

Na programu je bilo 34 referatov, od teh jih nekaj ni bilo podanih zaradi odsotnosti referentov. Iz slovenskega društva so bili na programu trije. Že prvi dan, v petek, je bil na vrsti referat Omerze z naslovom „Prevajalstvo in humanizacija družbe“, ki je požel dokajšnje priznanje, zlasti zato, ker se je po obravnavanju prevajalske problematike vidno ločil od drugih referatov. V odsotnosti tovariša Kreka je njegov prispevek z naslovom „Izdelava večjezičnega slovarja s pomočjo računalnika ter leksikografska analiza“ prebral Omerza. Tudi ta referat je bil za prevajalce zanimiv, najbolj jih je pač zanimalo, kdaj bo večjezični slovar računalniških izrazov izšel, slišali pa smo tudi umestno

pripombo, naj bi v slovar vključili tudi makedonski jezik. Zaradi avtorjeve zadržanosti je odpadel najavljeni referat tovariša Vilharja.

Moramo reči, da nismo mogli spremljati vseh referatov, zlasti ne tistih, ki so bili v makedonskem jeziku. O tem se je že prvi dan razvila diskusija, ki se je vlekla vse dni. Ker so bili tudi izvlečki referatov v makedonskem jeziku, je dejansko bila za nas nerazumljiva tretjina referatov. Drugi referati so se dotikali raznih strokovnih področij, zlasti prevajanja s pomočjo računalnika in raznih jezikov, pa tudi organizacije prevajanja. Terminološki referati so obravnavali tako posamezno stroko kot organizacijo terminološkega dela.

Prevajalce iz Slovenije smo zastopali štirje. Navezali smo številne stike s kolegi iz drugih republik. Pobudo, ki jo je dal uredniški odbor Mostov, da bi namreč sprožili vsejugoslovanski projekt za večjezični glosar samoupravnih izrazov, smo posredovali srbskemu društvu in tova-

riš. Strugar (prevajalec Kardeljevih del v francoščino) je pobudo podprl.

Tudi mi smo dobili na tem posvetovanju svoje naloge. Omerza je bil določen v delovno predsedstvo tretje seje in v komisijo za zaključke, tovariš Krek pa v programsko komisijo prihodnjih Ohridskih srečanj, ki bodo aprila 1986.

Vsi referati bodo objavljeni v posebni številki revije Prevodilac.

Člani posameznih društev prevajalcev so nas prosili, naj jim ob vsakem izidu Mostov pošljemo po nekaj izvodov našega glasila.

Za Ohridska srečanja 1986 je bilo dogovorjeno, da bo zanje drugačna selekcija referatov kot letos. Prvo selekcijo bodo opravila republiška in pokrajinska društva, končno selekcijo pa programska komisija, v kateri ima vsako društvo enega člana, makedonsko kot prireditelj pa tri člane. referat je treba oddati dva meseca pred posvetovanjem, tj. do srede februarja 1986.

Verjetno sta bili pri organizaciji posvetovanja najbolj na očeh dve napaki: podajanje referatov v makedonskem jeziku brez ustreznih izvlečkov v srbohrvaščini (naše referate smo podali v srbohrvaščini) in razbitost teh referatov. Le-ti niso bili povezani v posamezne tematske sklope, pač pa je na vsaki seji organizator nanizal referate različnih vsebin v časovno zaključeno celoto. Zaradi tega tudi razprave niso imele vsebinske prodornosti, kakršno bi lahko imele, če bi bili referati razvrščeni v tematske sklope.

SEZNAM PRIJAVLJENIH REFERATOV NA TRADICIONALNEM SREČANJU PREVAJALCEV – OHRID '85 Z NASLOVOM „PREVOĐENJE JUČE, DANAS I SUTRA“

DSP – SR SRBIJA:

Mr Veljko Spasić:

„Mikro računska obrada u prevodilačkoj praksi“
Mirko Hajdin

„Original – osnov dobrog ili lošeg prevoda naučnostručnih tekstova“

Jovan Petković

„Beleške u konsektivnom prevodjenju“

Milan Parmaković

„Neki primeri iz uzajamnog odnosa prevodioca i lektora teksta“

Veljko Papić

„Značaj asocijacije prevodilaca u stvaranju kulturne baštine i materijalnog bogstva u prošlosti i budućnosti“

Božidar Jančić

„Savremen simultan prevod“

Novak Strugar

„Značaj terminologija – kako da naš „drveni jezik“ bude u prevodu razumljiv

Krasnić Ivanka

„Prevodjenje u medicini“

Parović Verica

„Neki leksikološki problemi naučno stručnih francuskih tekstova“

DNŠP – SAP VOJVODINA

Medješ Helena

„Interakcija medju jezičkim sistemima biligvalnih osoba i problem jezičke interferencije“

Ljubiva Veličković

„Prevodilac i bankarska terminologija u praksi“

DSP – SR CRNA GORA

Rosanda Vlahović

„Špediterska terminologija“

DNŠP – SR SLOVENIJA

Leon Krek

„Priprava večjezičnega slovarja računalništva“

Anton Omerza

„Prevajalstvo in humanizacija družbe“

DSP – SR BOSNA I HERCEGOVINA

Ljiljana Alilović

„Pristup izradi terminoloških standarda u Energo-investu“

SOJUZ NA DNŠP – SR MAKEDONIJA

Liljana Todorova

„Prospekt za edna istorija na prevod“

Ljupka Kalajlieva

„Upotrebi na nekoj predlozi i predložki izrazi“

Marija Sidorova

„Izbor na ekvivalenti na zborovi i zborovni grupi i frazeologizmi“

Dimitar Boškov

„Misljenjeto, kompjuterot i preveduvanjeto“

Meri Dujmović

„Preveduvanjeto včera, denes i utre vo prevduvanjeto vo Makedonija“

Radmila Baskić

„Makedonskata stručna terminologija“

KJE SMO? KAM GREMO? KAJ HOČEMO?

Stanko Klinar

Med slovenske zaklade prišteva dr. Matjaž Kmecl poglobljeno znanje in svetovljansko razgledanost novih slovenskih generacij, oplemenitenih z iskrenim novodobnim domoljubjem. Takole pravi: „Novi mladi rodovi skušajo in tudi uspevajo v zavest priklicati rodovitno sintezo obojega — biti Slovenec, toda biti ves čas tudi odprt na vse strani neba; poznati svet in se hkrati ne sramovati sebe; z znanjem vsakterih svetovnih kultur biti kritičen do svoje, pa vendar ves poln moči, volje in ideje, da bi ne posnemal, marveč bil iz samega sebe; govoriti in pisati bleščečo, ustvarjalno slovenščino, vendar obenem obvladati čimveč tujih jezikov; pa spet ne za kameleonsko mimikrijo, prilagodljivo samoobrambno skrivaštvo pred nasiljem, kakor skozi tisočletno zgodovino, marveč iz najglobljega spoznanja, da samo to v majhnem, modernem, dinamičnem svetu jamči obstanek, pa naj se sliši še tako paradoksalno; ves čas iskati in osvajati najsodobnejšo tehnologijo, se po svojih močeh vključevati v konično znanost, biti na tekočem in ustvarjalno tekmovalen z vzhodom in zahodom, severom in jugom, pa vendar stati na svojih tleh, majhen in velik v svoji majhnosti.“ (ZAKLADI SLOVENIJE, str. 301).

Nasprotno toži Bojan Štih nad nepopravljivimi nacionalnimi kulturniškimi izgubami, ki da nas vračajo na raven jamskega človeka (in ki — moja pripomba — mutatis mutandis lahko veljajo tudi za jezikovna (ne)znanja današnjih rodov). Bolečina je iskrena: „... V samotni in naskrivaj listam letnike Ljubljanskega zvona in vem, da smo nekoč bili in da danes nismo več to, kar smo nekoč s težavo pod nemškim, laškim in ogrskim jarmom še bili ... Tehnično in konsumentsko usmerjena populacija opazuje vse naše kulturne igre z zaničevanjem ... Ničesar več nismo sposobni obnoviti in tudi ne obdržati. Tako hudo je, da moramo začeti znova, pa magari pri Brižinskih spomenikih. Tragični, izgubljeni rod črne krizanteme.“ (POKONI LJUBLJANSKI ZVON, Naši razgledi 1981).

Razpeto med ti dve vrednotenjski skrajnosti, se zdi, je tudi slovensko prevajalstvo. Na eni strani dosega leposlovno prevajanje v slovenščino lepe uspehe in lahko s svetlimi očmi gleda naprej, po drugi strani pa (neleposlovno) prevajanje v tuje jezike, zlasti angleščino, ne more preboleti otroških bolezni in se postaviti na trdne noge.

Slednja smer je tudi ta, ki jo zastopajo Mostovi, in četudi nas za hip spomnijo istonaslovne Kajuhove pesmi in svoje istonamenske naloge („Iz src rasto v srca mostovi ...“ — le da bomo namesto src razumeli narode), nas vendar vračajo na nekoliko bolj prozaična tla naše jezikovne vsakdanjosti. Njihov namen je graditi in utrjevati znanstveno-tehnične prevajalske temelje, s tem večati kulturni ugled domovine pred obličjem sveta in nas tako vsaj nekoliko iztrgati iz štihovske črnogledosti.

Da bi viribus unitis to dosegli, moramo „izmeriti daljo in nebesno stran“, to je, kritično presoditi položaj, v katerem smo, in začrtati smer, v katero nameravamo pluti.

Žal je le treba pritegniti Štihu, da „nismo več to, kar smo bili“. Reforma na reformo šolstva (reformiz rokapolitičnih kričačev — pedagoških nestrokovnjakov) in posebni plačilni pogoji (po katerih se sredstva odmerjajo tudi po številu študentov) so ljudi tako poplitvili, da smo se znašli pred paradoksom: kljub vsesplošnemu (navideznemu) učenju angleščine v Sloveniji skoraj ni doma izšolanega Slovenca, ki bi jo zares znal. Vendar lahkomišno verjamemo, da smo učne smotre dosegli. Ko se ta samoslepična lahkomišelnost loti prevajanja, kjer je brez glasovne in krétenjske pomoči treba izraziti ali znati poiskati dobesedno vse, in to večje in hitro kakor virtuozi preigrava

klaviaturo, dobimo proizvode, kakršnih mrgoli danes v turizmu, gospodarstvu in znanosti in ki ne le grdiyo kulturni obraz naše domovine, marveč celo rušijo mostove med našimi in drugimi narodi ter povzročajo gospodarsko škodo.

Kdo je tega kriv? Prevajalci? Tudi, če premalo skrbijo za lastno izpopolnjevanje. Vendar ne v odločilni meri. Kriv je predvsem sistem, ki s svojim plitkim in lahkomišelnim odnosom do prevajalstva nikoli ni poskrbel za izšolanje prevajalcev. Utelešenje te neodgovornosti je neka naivna vera, ki je pri nas ponekod zaznavna, da lahko prevaja vsak, kdor je kdaj povohal kak tuj jezik, četudi mu slovnica „ne leži“ (pravilneje: ki mu slovnica že na daleč smrdi), češ, saj gre v glavnem za uporabo slovarja. Takšni „slovarski tehniki“, ki jim manjka ne le znanja in invencije, marveč tudi sle po temeljiti jezikovni izobrazbi, delajo prevajalstvu veliko škodo. Obdržijo se pa kljub temu. Kljub temu namreč, da v spopadih z jezikom, ki je kot del narave skoraj nepredstavljivo kompleksen, dosledno podležejo. Ohranjajo se zaradi potuše, ki jo daje kriva vera, ki podjetjem morda celo na videz prihrani kak dinar.

Vrednost prevajalskega dela pa se vendar meri po zanesljivosti opravljenega dela. To bomo dosegali, če bomo že v šole vrnili spoznanje, da zahteva pouk tujih jezikov posebno metodo in posebno disciplino, in če bomo resničnemu znanju jezikov spet pripisali ugled, kakršen gre sicer vsakršni temeljiti stroki. In ko bodo naročniki spoznali, da „vsak sleparček ni za nas“, bo šušmarskim prevajalcem odbilo.

„Premostitvena“, morda stabilizacijska, a v bistvu nesocialistična kriva vera dela tudi precejšnjo kulturno škodo. Če velja, da znanje jezikov odpira človeku vrata v svet, potem je treba žal reči, da jih je zlasti zadnja šolska reforma kar preveč temeljito zaprla. Videti je, da je slovenski narod s tem (in z nekaterimi drugimi administrativnimi ukrepi) strpan v nekakšen kulturniški geto, v nekakšno nagobčniško askezo, v položaj, ki na laž postavlja Kmecla in ploska Štihu, položaj, ki si ga brez škode ne morejo privoščiti niti veliki narodi.

Značilno za naše razmere pa je, če že spodmaknemo neki stvari osrednji opornik, da skušamo potem razpoke zalizati in prelepiti in sploh vso zadevo pokrpati, kjer in kakor se še da. (Koliko je pri tem zamujenega, koliko narodnega bogastva zapravljenega, o tem ne govorimo.)

Tako je skupina zagnancev po dolgoletnih pripravah začela jeseni 1982 na filozofski fakulteti v Ljubljani s podiplomsko specializacijo iz znanstveno-tehničnega slovensko-angleškega prevajanja. To je bil drzen poskus, ki pa je razkril vsaj eno: da je med prevajalci resnično veliko iskrenih delavcev in iskalcev, ki so poleg redne službe in družinskih skrbi pripravljeni tudi sami plačati za strokovno izpopolnjevanje, in med učitelji vrsta vnetih za dobro stvar, ki svoje, v dolgih letih na račun prostega časa, če ne celo na račun zdravlja nabrano znanje, na vrh vseh drugih obveznosti, ki jih imajo, dajejo naprej in v skupno zakladnico. Če je zraven kanček osebne ambicije, je zdrava. Boljša je kot zaprtost vase, po kateri bi njihova spoznanja ostala privatno sladokustvo in šla z njimi v grob. (Za honorar ne učijo, ker je ta tako sramotno nizek, da zanj skoraj več ne vprašajo. Tega lepotnega zdrslija se je zavedlo tudi DZTPS, ki je zato sklenilo, da pouk na specializaciji po svojih močeh podpre in reši pred vsihom, kajti za goli idealizem še taki zagnanci ne bodo delali v. nedogled.)

Ob tej vsestranski vnemi/zagretosti specializacija teče naprej. Kljub nujnim težavam, ki jih preboleva, se šola v tekočem študijskem letu (1984/85) že druga generacija specializantov. Le-ti skupaj s svojimi učitelji razmišljajo, da bi jo s treh semestrov razširili na štiri, češ da narava stvari zahteva daljši študij. Predelane in dopolnjene programe bodo učitelji v kratkem predložili v odobritev študijski komisiji filozofske fakultete.

Ta je izpričala svojo mladostno gibčnost že na začetku, ko je eksperiment odobrila, kljub popolni netradicionalnosti zadeve — to je namreč prva specializacija kateregakoli predmeta v zgodovini filozofske fakultete, kljub dejstvu, da se specializacij pravzaprav ne nadgrajuje na nič,

kljub slabo dokazljivi strokovni usposobljenosti večine učiteljev in kljub negotovosti, ali bo specializacija sploh kdaj producirala „konvertibilne“ specialiste. Fakulteta se je odločila, kot znanstvena ustanova jamčiti za stvar, katere vitalnosti in znanstvene višine ni mogla natanko predvideti, in čeravno se finančno ni mogla obvezati za nič, ker tudi sama nosi v gumbnici krizantemo siromakovo, se ji je treba na tem mestu za znanstveno mecenstvo iskreno zahvaliti.

Prvotno specializacija sploh ni mislila biti to, pač pa le dopolnilno izobraževanje za tiste zaposlene prevajalce, ki so čutili potrebo po izpopolnitvi znanja. Kot taka se namreč ne nadgrajuje na nič ali skoraj nič. Točneje rečeno, ni nadaljevanje nobenega usmerjenega programa drugostopenjskega študija, kajti ta je po svoji naravi splošno anglističen (s tiho nagnjenostjo k pedagoškemu poklicu), akoravno ima v tretjem in četrtem letniku na urniku celo po dve uri prevajanja, ki pa sta skoraj neobvezni in slabo obiskani, ker je urnik že tako prenatrpan). Zdaj razmišlja fakulteta (v okviru reforme univerze), da bi drugostopenjski študij anglistike (in drugih jezikov razcepila na pedagoško in prevajalsko smer, in to od prvega letnika naprej. To je zelo drzen projekt, kajti ta se zlasti še po „uspeli“ reformi srednjega šolstva ne nadgrajuje na nič. In vendar so programi v teku, in kdo ve, ali ne bodo po preskušeni jurišni metodi zavzeli germanistike ali vsaj anglistike že jeseni 1986. Upajmo, da bosta v okviru univerzitetne reforme vsaj na prevajalski smeri prvi dve leti posvečeni temu, česar se dijaki v reformirani srednji šoli ne naučijo: osnovne splošne slovnice materinega in tujega jezika. Res pa je, da bo na drugi strani lahko ta prevajalski študij prava osnova za specializacijo, če bo ta tedaj še potrebna in bo še kazala življenjsko moč.

Upati moramo, da jo bo. Toda njena vloga bo drugačna. Iz pedagoške bo prerasla v znanstveno-raziskovalno ustanovo. Morda se bo zato preimenovala, toda to ni bistveno. Bistveno je, da začne organizirano reševati slovensko-angleške probleme, ki jih danes srečujemo individualno in sproti, kjer se pokaže potreba, zato naglo, hlastaje, nezadostno. Toda problemi kličejo, in to že dolgo, po sistemski obdelavi. Z njihovim reševanjem bomo hkrati gradili tisto osnovo, ki jo potrebujemo Slovenci v svojem odnosu do angleščine, pa naj bo ta odnos pedagoški ali prevajalski, in to na vseh stopnjah. Z drugimi besedami, zgraditi moramo tisti del slovenske anglistične znanosti, ki nam je za obvladanje angleščine potreben.

Mimogrede: da je obvladanje angleščine med Slovenci tako šibko, je krivo tudi to, da nimamo izdelane slovenske osnove za učenje angleščine; ne le da je angleščina izjemno neprijeten tuj jezik („eine gottverdammte Sprache“), so tudi metode, po katerih se je učimo, za nas tuje. Nismo se še povzpeli do metode za Slovence. Te pa ni, ker nihče ne goji sistematičnega kontrastivnega preučevanja. Naše učenje angleščine mora namreč temeljiti tudi na zavestnem kontrastivnem „premagovanju“ materinščine. (Seveda nikakor ne ubijalsko za materinščino! Še na kraj pameti mi ne pade, da bi kakorkoli nizko mislil o svojem maternem jeziku! „Premagovanje“ je uperjeno proti značilnemu slovenskemu jezikovnemu čutenju in mišljenju zgolj v odnosu do angleščine. Slovenščina sama v svojem kraljestvu pa vivat, crescat, floreat!). Naloga, da se izdelava zadevna kontrastiva, pripade organiziranemu sistematičnemu tretjestopenjskemu študiju na univerzi. Nikakor ne more biti prepuščena trenutni parcialni pobudi redkih samotnih jezdecev, ki (včasih res tudi za potešitev lastnih ambicij) napišejo kak članek ali razpravo ali celo knjigo, potem pa utonejo v rutinskem vsakdanu. (V kar so seveda prisiljeni, ker od čiste anglistične znanosti v sedanjih razmerah pri nas nihče ne more živeti.)

Neposredni praktični cilj takega znanstvenega anglističnega delovanja morajo biti izdelava celostne („comprehensive“) slovensko-angleške kontrastivne gramatike, izdelava poglobljenih in obsežnih slovarjev in tehnike prevajanja. Cilji pa se seveda lahko ali se celo morajo usmerjati tudi k specialnejšim temam; recimo gospodarskim, kulturnim, družbenim, pedagoškim. Že specialistične naloge, ki jih izdeluje prva generacija specializantov, vpisanih 1982, kažejo, da bodo pomemben prispevek k slovenski anglistiki. Ko se bo izšolala prva vrsta specialistov in pustila fakulteti svoje

znanstvene dosežke kot prispevek k domači naglistiki in dokaz lastne usposobljenosti, bo tudi opravičeno vnaprej podeljeno zaupanje fakultete. Hkrati bo to osnova za doseganje že naštetih glavnih, nacionalno pomembnejših ciljev.

Takšno ambiciozno sanjarjenje pa seveda nujno zadene ob trdo finančno čer. K sreči kažejo nekateri uporabniki „proizvodov“ filozofske fakultete, recimo DZTPS in razni ozdi s svojimi (računalniškimi) centri in inozemskimi usmeritvami, podobno gledanje na nezadostno znanje angleščine v Sloveniji in na način za njegovo odpravo, ter so pripravljeni združiti svoje finančne moči z znanstvenimi zmogljivostmi fakultete. Spretna in zagreta organizatorska roka naj bi si pridobila podporo Izobraževalne skupnosti in spravila vse skupaj pod streho Raziskovalne skupnosti, ki naj bi jamčili za biološko preživetje znanstvenikov-raziskovalcev, pod pogojem, da se ti uradno obvežejo doseči navedene cilje.

V tej zvezi je treba poudariti, da nobeno takšno delo ne gre in ne bo šlo brez sodelovanja domačih govorcev. Že dodiplomski študij ne gre brez njihovega deleža, podiplomski pa sploh ne. (Specializacije ne moremo in ne smemo izvajati brez domačega govorca, ki odlično obvlada slovenščino in pozna naše značilne težave. — Na tržaški prevajalski fakulteti na primer, se sploh držijo načela, da prevajanje v neki jezik lahko poučuje samo jezikovno izobraženi domači govorci tistega jezika. Imajo prav. Imajo pa tudi denar.) Tu moram omeniti ali celo razgaliti žalostno, če ne kar sramotno dejstvo, da izgubljam odlične mlade tuje moči, ki bi kljub našemu splošnemu šibkemu znanju in (študentski) nedisciplini ostali, ali ostali dlje in delali z nami, ko bi jih kdo k zadevnemu delu (ki žal še sploh ni organizirano) pritegnil in jamčil za njihov prežitek. Rezultat pod črto je ta, da imamo danes v Sloveniji dva (prosim, pomislite, DVA, nič več, za vse črne angleško se učeče množice Slovencev!!!) za takšno delo usposobljena angleška domača govorca, ki pa se oba dušita v rednih rutinskih zaposlitvah, ki vključujejo tudi znanstveno smrtonosno administracijo in neskončne korekture naših šibkih prevodov. Do za nas tako potrebnega znanstvenega dela sploh ne prideta (če odštejemo svetovanje), tudi zato ne, ker po tej plati nismo organizirani. In glede domačih govorcev-anglistov se moram na vso moč upreti zmotni veri, češ, dobiti jim je treba službo, ob bodo ostali. Ne! Potrebujemo jih kot svoje svetovalce, sodelavce in informante, zato jih je treba zaposliti kot znanstvenike-raziskovalce, kvečjemu kot fakultetne učitelje z minimalno učno obveznostjo, kajti vsaka druga služba človeka preveč okupira in izčrpa ter mu ne pušča potrebne svobode za prebujo invencije. Žalostno je, da se delo znanstvenika pri nas tako ceni, da mora imeti drugo službo, to je tisto „redno“, „pravo“ — o sancta simplicitas, da preživi.

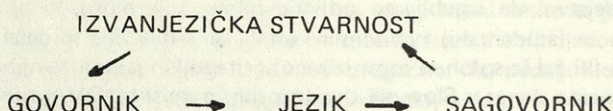
Kar sem napisal, je zgolj človeško, se pravi zmotno in nepopolno. Oglasili se bodo drugi, nekateri z jasno dopolnjujočo ali popravljivo besedo in organizacijsko potezo, nekateri samo v tihi kamrici svojega srca. Tudi to je dobro. Važno je, da smo enih misli in da so naša hotenja združena.

Nikogar nisem hotel žaliti, najmanj svojega ljubega naroda, ki mu pripadam z dušo in srcem. Kar sem grajal, je zaradi žalosti, ker zaostajamo, in iz želje, da spodrežemo napajalne žile štihovskemu pesimizmu in da tudi anglistika prispeva svoj delež h kmeclovski zanosni veri v mladi rod. Ta nabreka od umskega potenciala kot zemlja od nakopičene skrite vode, ki se hoče izliti kot studenec. Naj se izlije! Pravico ima. Finančna dolžnost domovine pa je, da mu to omogoči.

PREVODILAC I JEZIČKA KOMUNIKACIJA

Mladen Jovanović

Jezik je, kao što je poznato, semiotički sistem kojim jedna društveno-jezička zajednica opisuje i, istovremeno, strukturira, klasifikuje, izvanjezičku stvarnost koja je predmet spoznaje i komunikacije među članovima te zajednice. Termin **izvanjezička stvarnost** obuhvata ne samo fizičku stvarnost sveta u kojem živimo nego i sve proizvode ljudskog uma i duha, uključujući i sam jezik koji je, besumnje, jedan od najsloženijih i najvažnijih proizvoda ljudskog uma. Jezička komunikacija ostvaruje se kroz jezičku delatnost članova zajednice. Svaki čin jezičke komunikacije podrazumeva postojanje govornika, sagovornika, jezički sistem poznat govorniku i sagovorniku i predmet komunikacije — manji ili veći deo izvanjezičke stvarnosti. Svaki čin jezičke komunikacije odvija se tako što govornik, koristeći se jezičkim sistemom, pokušava da u svesti sagovornika pobudi asocijacije na manji ili veći deo izvanjezičke stvarnosti, i to onaj koji je u njegovoj (govornikovo) svesti „predstavljen“ datim jezičkim iskazom. Šematski prikazan, čin jezičke komunikacije izgledao bi ovako:

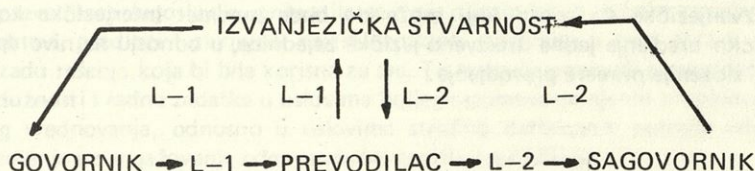
Na uspešnost jezičke komunikacije utiču još i komunikativna sposobnost govornika i sagovornika, njihova želja za sporazumevanjem, saradnja u činu komunikacije i poznavanje i korišćenje konteksta — jezičkog i situacionog. Komunikativna sposobnost je sposobnost korišćenja svih semiotičkih sistema kojim se, pored jezika, članovi date društveno-jezičke zajednice sporazumevaju. Želja za sporazumevanjem i saradnja tokom sporazumevanja nalaze se u samoj osnovi jezika i podrazumevaju se u skoro svakom činu jezičke komunikacije. Zbog toga, bez uzajamne želje i saradnje nema prave jezičke komunikacije — što se može videti iz primera „sporazumevanja“ u kojim jedan ili oba učesnika u činu jezičke komunikacije polaze od pretpostavke da „druga strana“ nema želje za sporazumevanjem. Tu spadaju zakonski tekstovi, razne vrste ugovora i sporazuma, neke polemike kao i neke vrste usmenog diskursa. Odsustvo želje za sporazumevanjem i saradnja u samom činu sporazumevanja onemogućavaju sporazumevanje uglavnom iz dva razloga. Prvi je simbolička priroda jezika — što će reći da je jezička komunikacija posredna i da se već navedeni komunikacioni krug ne može „zatvoriti“ bez saradnje koja proističe iz želje za sporazumevanjem.

Drugi razlog proističe iz dinamičke prirode izvanjezičke stvarnosti koju jezik „prati“ — što će reći da jezik ni u jednom momentu nije „završen“ kao sistem već je uvek otvoren, u procesu promene. To, dalje, znači da se u svakom datom momentu u razvoju društveno-jezičke zajednice i jezika kojim se njeni članovi služe mogu naći vidovi izvanjezičke stvarnosti koji mogu da budu predmet jezičke komunikacije ali joj još nisu „našli“ svoj odraz u jeziku. Takvi aspekti izvanjezičke stvarnosti mogu da budu predmet jezičke komunikacije samo pod uslovom potpune saradnje govornika i sagovornika.

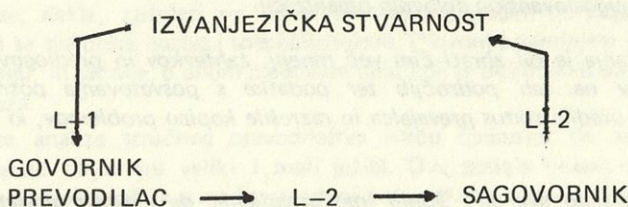
Činjenica da se jezička komunikacija odvija uvek i samo u nekom kontekstu ukazuje na značaj konteksta za jezičku komunikaciju. Istovremeno, činjenica da se jezička komunikacija odvija u

kontekstu učinila je da se kontekst prihvata i upotrebljava kao i sam jezik — intuitivno, nesvesno. To, dalje, znači da se o kontekstu, o njegovom korišćenju, ne razmišlja kao što se ne razmišlja ni o jeziku u samom činu jezičke komunikacije — sve dotle dok se jezička komunikacija odvija bez zastoja, bez problema.

Sve ovo o čemu smo do ovog momenta govorili odnosi se na intrajezičku komunikaciju, na komunikaciju među članovima iste društveno-jezičke zajednice, među ljudima koji govore jedan jezik, koji poznaju istoriju i kulturno nasleđe svoje društveno-jezičke zajednice. U slučaju interjezičke komunikacije, komunikacije između članova različitih društveno-jezičkih zajednica, situacija se menja. Poznato je, naime, da različite društveno-jezičke zajednice, manje ili više sličnim ili različitim jezicima, na manje ili više sličan ili različiti način opisuju, strukturiraju i spoznaju izvanjezičku stvarnost. Ta činjenica uslovljava potrebu za prevodjenjem i prevodiocima. Sama mogućnost prevodjenja, pak, zasniva se na univerzalnosti kognitivne strukture ljudskog uma in na, u osnovi, jedinstvenoj, istovetnoj izvanjezičkoj stvarnosti. Drugim rečima, sve što je pojmljivo jednom ljudskom umu, sve što je stvorio jedan ljudski um, pojmljivo je i razumljivo i drugom ljudskom umu — u granicama koje sam fenomen ljudskog jezika postavlja. Promene o kojima govorimo odnose se, pre svega, na ranije prikazani komunikativni krug u koji se, u interjezičkoj komunikaciji, mora ubaciti još jedan član — prevodilac. Šematski prikazano, to bi izgledalo ovako:

Ovoj šemi se nema šta zameriti — barem na prvi pogled. Ali, ako je posmatramo, s tačke gledišta opšte teorije veza i teorije, informacija, videćemo da se prevodilac u njoj javlja i kao smetnja, šum. Da bi se to izbeglo potrebno je da se prevodilac identifikuje s govornikom (što bi bio idealan slučaj) tako da se njegova „funkcija“ smetnje smanji na najmanju moguću meru. Šematski, to bi izgledalo ovako:

Identifikacija prevodioca s govornikom, naravno, znači da prevodilac treba da poznaje izvorni jezik (L-1) isto onoliko dobro koliko i govornik; znači da prevodilac treba da poseduje komunikativnu sposobnost u istoj meri u kojoj i govornik; znači da prevodilac treba da poznaje istoriju, tradiciju, kulturu, običaje društveno-jezičke zajednice iz koje potiče govornik onoliko dobro koliko i sam govornik. Drugim rečima, identifikacija prevodioca s govornikom znači da prevodilac treba da bude u stanju da za svaki iskaz izvornog jezika pronadje odgovarajući iskaz u ciljnom jeziku (L-2) tako da omogući sagovorniku da datu poruku u datom činu interjezičke komunikacije shvati na način, koji je što je moguće više bliži načinu na koji bi je shvatio sagovornik koji bi je primio na izvornom jeziku.

Iz svega ovoga proizilazi da je prevodjenje, uopšte, jedan vrlo složen, težak i odgovoran posao — bez obzira na vrstu prevodjenja i na deo izvanjezičke stvarnosti koji je predmet interjezičke komunikacije. Ipak, stepen složenosti — pa prema tome i težina prevodjenja — direktno je srazmeran nivou apstraktnosti dela izvanjezičke stvarnosti koji je predmet sporazumevanja a obrnuto srazmeran nivou zavisnosti od situacionog konteksta. Zbog toga, na jednoj, „lakšoj strani, zahvaljujući situacionom kontekstu, možemo da imamo slučajeve interjezičke komunikacije koji mogu da se odvijaju, na prvi pogled paradoksalno, ne samo bez prevodioca nego i bez jezika (stranac u prodavnici), a na drugoj, „težoj“ strani primere interjezičke komunikacije, primere prevodjenja čija se složenost ni sa čim ne može porediti (prevodjenje kineskih folozofskih tekstova na neki od evropskih jezika).

Kao deo izvanjezičke stvarnosti koji može da bude predmet interjezičke komunikacije, društveno-političko uređenje jedne društveno-jezičke zajednice, u odnosju na nivo apstraktnosti, spada u „težo“ i složenije primere prevodjenja.

IZ DELA POSVETOVANJA »PREVODILAŠTVO U UDRUŽENOM RADU«

Zveza združenj tehničkih in znanstvenih prevajalcev Jugoslavije je konec preteklega leta organizirala v Herceg-Novem posvetovanje „Prevodilaštvo u udruženom radu“, ki so se ga udeležili prevajalci iz številnih jugoslovanskih delovnih organizacij.

Namen posvetovanja je bil zbrati čim več mnenj, zahtevkov in predlogov najbolj znanih in pomembnih delavcev na teh področjih ter podatke s posvetovanja posredovati delovnim organizacijam, da bi uredile status prevajalca in razrešile kopico problemov, ki se s tem v zvezi v njih kopičijo.

Posvetovanje je trajalo dva dni. Dobili smo privoljenje, da v našem glasilu objavimo najbolj zanimive prispevke. Tako že v tej številki objavljamo uvodni referat predsednice Združenja znanstvenih in tehničnih prevajalcev SR Srbije, tovarišice Radmile Petrović. Zaradi izredno zanimive teme objavljamo referat v celoti; po sklepu uredniškega odbora našega glasila bomo prispevke s tega posvetovanja objavljali v izvirniku.

PREVODILAŠTVO U UDRUŽENOM RADU

Radmila Petrović

Poštovani i dragi gosti, dragi prijatelji, kolegice i kolege

Savetovanje koje danas počinje ima za cilj da što bolje i što objektivnije osvetli probleme prevodilaštva u udruženom radu.

Cilj savetovanja je, da se — u svetlu savremenih kretanja u našem društvu i prevazilaženju svega onoga što sputava stvaralačku inicijativu i efikasno poslovanje — sagledaju svi apsekti jedne prisutnije profesije, profesije prevodilaca u udruženom radu, njen doprinos materijalnom i duhovnom blagostanju našeg društva, ali i zahtevi i potrebe udruženog rada kao osnovne ćelije našeg društva, kao i aspekti društvenog priznanja prevodilačke profesije i pravednijeg vrednovanja i nagradjivanja srazmerno doprinosu u učešću u zajedničkim naporima naše društvene zajednice.

Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca SR Srbije, u ime i ispred Saveza udruženja naučnih in stručnih prevodilaca Jugoslavije, prihvatilo se ovog nimalo lakog zadatka sa ciljem da se prikupe mišljenja, zahtevi, predlozi i zaključci najeminentnijih autoriteta u ovoj oblasti i da se ponude udruženom radu rešenja koja bi bila korisna za sve. To treba da omogući prevodilačkoj profesiji da obavi svoje dužnosti i radne zadatke u uslovima boljeg razumevanja njenih problema, bolje saradnje i pravednijeg vrednovanja, odnosno u uslovima stručno definisanih potreba udruženog rada u oblasti prevodjenja uz angažovanje odgovarajućih profila prevodilaca.

Bilo bi, svakako, korisno da se analiziraju istorijsko-kulturne uslovljenosti prevodjenja i njegov doprinos razvoju našeg društva, jer se o tome nedovoljno zna. Odgovornost prevodilaca i njihov doprinos su ogromni i nezaobilazni, jer se u današnjem otvorenom svetu ništa ne može učiniti bez znanja stranih jezika.

No napomenimo ipak da su zahtevi koji se postavljaju pred današnje prevodioce suštinski različiti od zahteva koji su se postavljali, na primer, samo pedesetak godina ranije. Nauka i tehnika, s jedne strane, i umetnost kao verni odraz slike stanja kulture i napretka civilizacije s druge strane, bave se toliko specijalizovanim i uskim oblastima da bi se mirno moglo reći da bi za svaku od njih bilo potrebno imati i posebno školovane prevodioce ako se žele sva dostignuća pretočiti na strane ili naše jezike. Praksa, međjutim, pokazuje da je to, bar za sada, nemoguće.

Stoga ćemo se, dakle, zadržati na dosad prihvaćenoj podeli na književno i neknjiževno prevodilaštvo, koje se sve češće naziva i specijalizovanim. O ovom poslednjem će biti uglavnom reči na ovom Savetovanju, ili tačnije, o onom njegovom delu koji je uključen u udruženi rad u najširem značenju ovog izraza.

Brojne svetske analize stručnog prevodilaštva ističu činjenicu da se u međunarodnom komuniciranju koriste takozvani veliki i mali jezici. Ova podela polazi od rasprostranjenosti upotrebe jezika i njegovog značaja u međunarodnoj komunikaciji kao i od broja ljudi koji se njima svakodnevno služe i nema za cilj da stvara bilo kakvu diskriminaciju medju njima.

Pomenućemo ipak da se u oblasti naučno-tehničkog i poslovnog komuniciranja najčešće koristi engleski jezik, a zatim slede ruski, francuski i nemački i španski jezik. Iz ovoga se može zaključiti da i zahtevi i potrebe udruženog rada nisu ujednačeni u tom pogledu.

Proteklih decenija bili smo suočeni sa potrebom da se prevodi obilje raznih materijala vezanih za uvoz opreme i tehnologije u našu zemlju, zbog čega je udruženi rad koristio usluge prevodilaca sa akcentom na kvantitetu. Danas se situacija izmenila u svetu i u nas utoliko što se nameće prevashodna potreba plasmana naših proizvoda i našeg znanja na tržištima zapadne i istočne Evrope i, posebno, na tržištima takozvanog Trećeg sveta, sa akcentom na kvalitetu prevoda.

Ovakva fluidna situacija na međunarodnoj sceni zahteva veliku budnost u oblasti prevodjenja, zahteva od prevodilaca brzo reagovanje, konstantno praćenje razvojnih inovacija i novih termina u oblasti jezika, i neprekidno dogradjivanje sopstvenih znanja i tehnologije rada. Da li i naše prevodilaštvo pokazuje potrebnu budnost i elastičnost ostaje na nama da to danas utvrdimo.

Prevodioci su u udruženom radu, zbog ovakvih svetskih trendova, u prilično nezavidnoj situaciji, jer moraju biti univerzalni po znanju da bi odgovorili svim postavljenim zadacima. A da li je moguće uopšte biti univerzalan, i u kojoj to meri, u oblasti prevodjenja? Ko nam to omogućava u periodu našeg pripremanja za ovu profesiju? Kontroliše li iko, ili usmerava li bar neko naša sopstvena nastojanja da savladamo nesagledivo izobilje ljudskih znanja koja se slivaju na radni sto filologa?

Prevodioci koji nisu u stalnom radnom odnosu imaju bar tu srećnu okolnost da mogu da ne prihvate prevodjenje tekstova čiju materiju ne poznaju dovoljno, što je ujedno i merilo njihovog saveznog odnosa prema poslu. Medjutim, prevodilac u udruženom radu ne može sebi da dozvoli taj „luksuz“ ukoliko ne želi da se njegovo znanje jezika i obrazovanje uopšte dovedu u sumnju.

U udruženom radu filologa tretiraju kao profesionalnog prevodioca, iako se on za taj poziv može osposobiti samo dugogodišnjom praksom, jer se nije školovao za te poslove. Mali broj radnih organizacija predviđa bilo kakvu konkretnu stručnu pomoć svojim prevodiocima i prepušta ih sopstvenom snalaženju!

Prilikom zapošljavanja prevodilaca najčešći je uslov diploma filološkog fakulteta i, veoma često, nikakvo prevodilačko iskustvo iako se traže prevodioci za, recimo, izgradnju kapitalnih objekata u inostranstvu. Kada bismo takvu praksu preneli na teren druge neke profesije, to bi bilo isto kao bi se zapošljavao, recimo, mašinski inženjer bez iskustva na poslovima projektovanja novih mašina. iako je takav inženjer ipak studirao mašinstvo na svom fakultetu, dobro razradjena i ustaljena praksa u organizaciji rada takvih kadrova neće dozvoliti da njegovo neiskustvo nanese štetu društvu!

S druge strane, nijedna druga profesija, ma kako bila važna i odgovorna njena uloga u radnoj organizaciji, ne podleže redovnoj proveru stečenog znanja kao što se to zahteva od filologa! Nije li time iskazano nedvosmisleno nepoverenje ne samo prema prevodiocu, već daleko više prema celokupnom sistemu obrazovanja filologa uopšte! Nije li to takodje i nepoverenje iskazano tolikim vrhunskim jezičkim stručnjacima na našim visokoobrazovanim institucijama?

Za žaljenje je što se ne čuje potrebne reakcije baš sa te strane.

Ostaje nam, dakle, da danas na ovom Savetovanju pokušamo da odgovorimo meritorno in na pitanje kakvi su profili stručnih prevodilaca potrebni udruženom radu, kako u sadašnjem trenutku tako i bližoj i daljoj budućnosti, i kako doći do njih.

Koje su to kvalifikacije koje bi obezbedile potrebnu stručnost prevodilaca u udruženom radu?

Mi moramo tačno delimitirati oblasti i nivoe kvaliteta za svaku od postojećih i predloženih kategorija i profila prevodilaca; moramo tačno definisati stepene stručnosti, samostalnosti u radu, odgovornosti prevodilaca u udruženom radu, a zatim se boriti i izboriti za dosledno primenjivanje ovakvih profila i kategorija u svim radnim organizacijama koje zapošljavaju prevodioce na bazi stalnog radnog odnosa. Samo bismo na taj način postigli da se, najzad, napusti uvrežena praksa prijema filologa kao gotovih i spremnih prevodilaca, ili praksa prijema prema svim drugim kriterijumima sem stručne osposobljenosti.

Tako smo stigli do pitanja na koji način treba da se regrutuju prevodioci za udruženi rad. Koje institucije treba da imaju udela u obrazovanju prevodilaca za udruženi rad, kakva je uloga usmerenog obrazovanja i koji su njegovi dometi i kakve implikacije usmereno obrazovanje može imati na budući status prevodilaca u udruženom radu.

Ne nameravamo da kritički govorimo o usmerenom obrazovanju uopšte, pa ni o usmerenom obrazovanju prevodilaca, ali je potrebno da razmotrimo iz svih uglova ulogu koju treba da imaju prevodioci sa srednjoškolskom kvalifikacijom, da ne bi postali jedan argumenat više u rukama onih koji se sa nerazumevanjem odnose prema poslovima i radnim zadacima prevodilaca. Mogu li se zaista korisno upotrebiti znanja stečena na nivou srednjeg usmerenog obrazovanja? Može li se u ovakvoj konstelaciji obrzati naše mišljenje da se prevodjenjem u udruženom radu mogu baviti diplomirani filolozi uz dodatno stručno obrazovanje?

Kada jednom zajednički i nepristrasno dodjemo do objektivnih merila kakvi su nam potrebni prevodioci u udruženom radu, kada sagledamo svu složenost njihovih poslova i radnih zadataka, kada zajednički definišemo tehnologiju prevodilačkog rada i nivo i vrstu nefiloloških znanja koje prevodilac mora da poseduje, kada objektivno utvrdimo vremenski period potreban da bi se jedan prevodilac razvio u samostalnog i visokoodgovornog radnika — tada nam neće biti teško da utvrdimo kakvo osnovno i dopunsko obrazovanje treba da ima prevodilac u udruženom radu. Kad na ovaj način postavimo okvirne granice stručnosti i obrazovanja, sledeća naša dužnost bila bi da utvrdimo, u kontekstu složenosti poslova i zahtevanih kvalifikacija, tačan opis poslova i radnih zadataka za svako prevodilačko zvanje, čime bismo mu odredili i pravo mesto i ulogu u udruženom radu. Ovo je tim pre potrebno, jer dosadašnja stihijnost u udruženom radu nema ni društveno, ni političko a ni profesionalno opravdanje.

Međutim, moramo se čuvati jednostranosti u ocenjivanju, kako bismo realno i objektivno ocenili doprinos ove profesije, što znači da moramo biti otvoreni za sve opravdane primedbe i predloge udruženog rada takodje. Sigurno je da samo u zajedničkoj borbi protiv diskriminisanja ove profesije i zalaganju za njeno izjednačavanje sa drugim profilima istog stepena stručnosti možemo postići da se neopravdana uzurpacija prava, ili pak neznanja, ne reflektuje na diskriminatorско vrednovanje fakultetske sprema jednog filologa u bodovnom sistemu u odnosu na fakultetsku spremu jednog pravника, jednog inženjera ili jednog ekonomiste. Ovo ustavno pravo jednakog tretmana će, kada se radi o prevodiocima, i dalje ostajati samo mrtvo slovo na papiru ako se svi zajednički u udruženom radu na založimo za njegovu doslednu primenu.

Neprihvatljivo je da jedna profesija, prevodilačka profesija, i dalje budi lišavana mogućnosti napredovanja u udruženom radu. Zašto bi, recimo, jedan komercijalni referent imao mogućnost da od samog početka, a u veoma kratkom roku, bude unapredjivan u višeg referenta, pa u saradnikai, konačno, u savetnika — ako u međuvremenu se ne dokopa nekog rukovodilačkog položaja, a da sa druge strane fakultetski obrazovani filolog bude osuđen da ceo svoj radni vek provede u istom zvanju!!! Mislimo da je krajnje vreme da se i tu nešto učini.

Poznato nam je, takodje, da se poslovima prevodjenja bave ljudi različitog stepena prevodjenja i različitih struka. Delom je to nasleđe iz dana kada je prevodjenje bilo uglavnom na nivou standardne korespondencije ili sekretarskih poslova, a delom je to posledica nezainteresovanosti normativnih službi koje uporno podržavaju višestepenost obrazovanih zahteva baš u ovoj profesiji, devalvirajući na taj način sam značaj radnog mesta prevodioca.

Poslednjih nekoliko godina ulažu se vidni naponi, naročito u spoljnoj trgovini, da se zvanja i stručna sprema unificiraju za ista ili slična radna mesta, sa tendencijom podizanja svih radnih mesta na visokoškolski nivo ako su poslovi i radni zadaci tog mesta izuzetno složeni. A prevodilački to zaista jesu.

Stoga je još neshvatljivija nebriga u pogledu kriterijuma za zapošljavanje prevodilaca, koja se neminovno morala odraziti u šarolikosti i vešestepenosti zahteva školske spreme.

Posmatrana u ovoj svetlosti, profesija prevodilaca je sposobna da ravnopravno ostvaruje svoju ulogu i da zauzme svoje mesto u udruženom radu i društvu u celini onako kako to odgovara visokostručnim radnicima, i da na taj način sa ostalim profesijama, rame uz rame, bije nepošteđenu bitku za što bolji plasman naših roba, naših usluga, naše tehnologije širkom sveta, a time da bije i najvažniju bitku za ostvarivanje dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, ali i da se bori za istinito i autentično informisanje inostrane javnosti o specifičnom samoupravnom razvoju naše zemlje, njenoj nesvrstanoj politici i kulturnoj baštini.

Ko nam daje pravo na takve greške i previde? Imamo li pravo da ne stvaramo normalne ljudske, samoupravne i socijalističke uslove za dalji razvoj i prosperitet profesije prevodilaca koja je, hteli mi to ili ne, prisutna i nezaobilazna u međunarodnoj razmeni i komunikaciji uopšte? Na to nas obavezuju generacije koje su sada u najvećem usponu radne snage, ali još više i generacije koje čekaju nestrpljivo da se uključe u sveopšte napore i doprinesu svoj udeo.

Možda bi se moglo primetiti da je izvestan broj prevodilaca u udruženom radu inertan, da je malo zainteresovan za sopstvenu sudbinu, za dalji razvoj samoupravnih principa u udruženom radu, da je začauren i povučen u sebe, itsl. Medjutim, iako se mora priznati da ima svega po malo od toga, mi nismo tu izuzetak. I druge profesije u udruženom radu se bore protiv sve prisutnije inertnosti u svojim redovima, protiv shvatanja „to će neko uraditi umesto nas“! Ono što nas mora zabrinjavati jeste činjenica da prevodilačka profesija u udruženom radu nema tradiciju u primeni adekvatnih organizacionih formi, niti mogućnosti da se konstituiše na najcelishodniji način i da koncentrisanjem svojih kapaciteta postane daleko produktivnija i fleksibilnija u radu. Tu leži izvor mnogih problema! Odatle najviše potiču sve pritužbe iz udruženog rada na efikasnost prevodilačke profesije. Dislociranost prevodilaca po OOUR-ima, ili čak po raznim odeljenjima, omugućava svakako veći komoditet rukovodećeg kadra, jer mu se zahtevi ispunjavaju odmah i prevode se navrat-nanos svi materijali koji su uvek po pravilu za „juče“. Pa i tada se svako zakašnjenje u brzom reagovanju na tržišne zahteva mirno i hladnokrvno prebacuje na prevodioce. Pored toga, tako rascepkana radna snaga neminovno pati od dupliranja poslova, jer niko nije konkretno zadužen da vodi računa koliko se prevodi, šta se prevodi i za koga se prevodi. Koliko li je samo hiljada i hiljada stranica stručnog teksta prevedeno za prijatelje! Da ne govorimo o nemogućnosti planiranja tekućih i vanrednih poslova, finansijskih sredstava, itd. Koliko organizacija udruženog rada zna koliko tačno njihovi prevodioci obave prevodilačkog posla? Koliko je organizacija udruženog rada upoznata sa vrednošću obavljenog prevodilačkog posla? Veoma mali broj, usudjujemo se to reći. Nije onda ni čudo što se uglavnom smatra da su prevodioci nerentabilni, neproductivni i da opterećuju dohodak radne organizacije. Iako čine neophodnu kariku u lancu proizvodnje i prodaje proizvoda, oni se tretiraju kao administrativni radnici u negativnom smislu tog izraza. Simptomatična je scena na zboru radnika jedne proizvodne organizacije na kome se pita jedan polukvalifikovani radnik — operator prese — dokle ćemo trpeti mi za mašinama da nam „frajlice“ jedu dohodak bez truda i muke? Dokle ćemo mi za mašinama da gledamo kako nam dohodak jedu stranci i raznorazne nalickane „prevodilje“?

Niko se nije našao da usmeri sigurno opravdan gnev ovog polukvalifikovanog radnika na pravu adresu, ili da mu se objasni da njegov kurs od petnaest dana kojim je osposobljen da obavlja jednu jedinu operaciju pritiska na dugme prese koja iseca potrebne kutije ne može se niti izdaleka meriti sa dugogodišnjim školovanjem prevodilaca koji su dužni da upravo takav proizvod, veoma često opterećen većim procentom škarta nego što se to dopušta, mora zajednički sa komercijalistom i drugim „neproductivnim“ profilima da proda u inostranstvu. Naravno, ovim ne želimo reći da ovakvi slučajevi služe da bi se pokazalo da mi podcenjujemo kvalifikovanost školovanih kadrova i

time dovodimo u opasnost osnovni motiv učenja, već da se uvrežilo mišljenje u proizvodnji, zbog položaja prevodilaca u udruženom radu, da su to pomoćne službe i da ih treba još više degradirati.

Da bi se sve ovo izbeglo, imperativ je da se prevodioci u udruženom radu grupišu u jednoj organizacionoj jedinici, u svojoj prevodilačkoj službi, kojim će rukovoditi najsposobniji i najstručniji prevodilac. Služba je najefikasniji oblik rada, jer se svi eventualni nepredvidjeni izostanci jednog broja prevodilaca lako pokriju iz unutrašnjih rezervi službe, s jedne strane, i preobilan teret poslova za pojedinca ili dva zajedničkim snagama službe daleko se bolje i kvalitetnije savladuje. U službi kao organizacionoj jedinici prevodioci daleko lakše i potpunije mogu ostvarivati svoja samoupravna prava. Pa čak i obračun čistog dohotka može se svesti veoma jednostavno i lako na nivo službe, što je i krajnji cilj koji je zacrtan u ZUR-u.

Kad već govorimo o službi prevodilaca kao najpoželjnijem obliku organizovanja rada prevodilaca u udruženom radu, napomenimo da to pitanje zasluhuje veoma temeljnu analizu, iznalaženje najcelishodnijih rešenja i donošenje preporuka koje itekako moraju voditi računa o sve prisutnijoj tehnologiji i sredstvima rada koja će, hteli mi to ili ne, suštinski izmeniti uslove rada u budućnosti. Napomenimo samo računarsku tehniku i ostale mogućnosti savremene nauke! Zar nije, dakle, vreme da već sada počnemo da se bavimo pitanjem organizacije buduće prevodilačke službe, službe budućnosti? A do tog vremena moramo takodje rešiti i nagomilana pitanja i probleme uslova rada većine prevodilaca u udruženom radu. Koliko ih radi u organizacijama koje ne priznaju najosnovniju potrebu redovnog nabavljanja rečnika i priručnika — osnovnog alata prevodilaca — jer smatraju da to sve prevodioci moraju da imaju u glavi. S druge strane, gotovo je ustavljena praksa da pri promeni i najnižeg rukovodioca, menja se i celokupan inventar — kupuje se novi, po ukusu novog rukovodioca. Dovoljno je začu u veću organizaciju udruženog rada i videće se danima po hodnicima stoji izbačen nameštaj, stolovi i stolice, jer se nema kuda s njim. Recimo sada nekoliko reči o objektivnim merilima doprinosa prevodilaca ukupnom naporu radne organizacije i udruženog rada u celini.

Prevodioci su, inače, jedna od retkih intelektualnih profesija čiji se dohodak može normirati i obračunavati veoma realistički. Mogućno je, odredjenim metodima, tačno gotovo u dinar izračunati vrednost ostvarenog rada svakog pojedinca, tako da se prevodioci zaista mogu nagradjivati prema radu a ne paušalno i od oka. Gotovo svi kriterijumi na osnovu kojih se određuje doprinos ostalih profesija lako su primenljivi i na prevodioce. O tome će sigurno biti reči u detaljnim tezama i biće interesantno čuti kakva sve rešenja postoje ili bi mogla da se primenjuju.

Kao što smo rekli, svi važeći kriterijumi u udruženom radu — naime, radni doprinos, stručna sprema, samostalnost, odgovornost, stručna dodatna osposobljenost, psiho-fizički napor, — prisutni su i u prevodilačkom poslu.

Da bi se ovi kriterijumi što objektivnije ukomponovali u normativna akta radnih organizacija, potrebno je prethodno oformiti zaista stručnu prevodilačku službu. Pravilna organizacija prevodilačke službe omogućava, pored ranije pobrojanih prednosti, i konstantno usavršavanje samih prevodilaca kroz direktnu razmenu mišljenja, kroz vođenje razgovora na stranim jezicima kao svojevredne zamene za nedovoljno praktikovanje govornog jezika većine prevodilaca u udruženom radu. Ma kako fluentan, govorni jezik se brzo zaboravlja ako se ne praktikuje svakodnevno. Nešto zbog objektivnih a nešto zbog subjektivnih razloga, mali procenat prevodilaca u udruženom radu ima mogućnosti da redovno odlazi u inostranstvo u službenom svojstvu, a to znači sigurno nazadovanje u tečnoj upotrebi stranog jezika. U ovom pogledu bi i mnoge visokoškolske ustanove mogle pomoći povremenim organizovanjem seminara za osvežavanje govornog jezika za sve one prevodioce u udruženom radu koji nemaju mogućnosti da često uspešno prevode.

Na kraju ove Uvodne reči napomenimo i potrebu da se kvalitet stranog i našeg jezika naučno definiše, da se sistematski razradjuje i objašnjava. Takodje je potrebno govoriti i pismenosti mnogih sastavljača tekstova, što nije nešto novo jer i druge zemlje, daleko razvijenije od nas, imaju iste probleme i rešavaju ih kroz pisanje raznih priručnika o jeziku i stilu kojim treba sa se služiti inače vrhunski stručnjaci u odredjenim oblastima, sa ciljem da se osposobe da svoje misli izlažu na logičan, jasan i lako razumljiv način. Ponekada se dešava da je i prevodiocu potreban prevodilac ili bar lektor.

Medjutim, ovaj problem jezika zahteva posebno savetovanje pozvanih stručnjaka u sferi teorije i prakse i verovatno će se takvo savetovanje uskoro nametnuti kao neophodno.

Svesni da ovim Savetovanjem nećemo rešiti sve otvorene probleme prevodilaca u udruženom radu, ipak očekujemo da se bar oni vitalni razreše na najbolji mogući način, na zadovoljstvo i udruženog rada u celini i prevodilaca u njemu.

Možda će se neki problemi rešiti i u okviru rešavanja drugih problema društva, a neki će ostati otvoreni i dalje. Medjutim, vreme je da se oni počnu rešavati istinski putem dijaloga, razmene mišljenja, usaglašavanja i dogovora, na način kakav jedino poznaje naše samoupravno socijalističko društvo.

U to ime želimo uspešan rad učesnicima Savetovanja i pozivamo sve prisutne da svojim diskusijama daju doprinos uspehu Savetovanja. Organizatori su spremni da ulože i nove napore i trud da se ovo Savetovanje kruniše završnim dokumentom, uspešnim dogovorom i sporazumom na opšte zadovoljstvo. Hvala.

PRIPRAVA VEČJEZIČNEGA SLOVARJA RAČUNALNIŠTVA

Leon Krek

Povzetek

Naraščajoče potrebe po računalniško podprti obdelavi podatkov postavljajo pred uporabnike takšnih storitev vse več neznank, ki segajo od razumevanja principov delovanja do zmožnosti interpretacije uporabe računalniško obdelanih podatkov.

Delo skupine za pripravo slovarja računalništva se osredotoča v rešitev temeljnega terminološkega problema: normativnega poimenovanja elementov, podsestavov, sestavov, naprav, sistemov in funkcij na področju računalništva, in to v slovenskem, srbohrvaškem, ruskem, nemškem, angleškem in francoskem jeziku.

Za izhodiščni jezik smo določili angleškega, kar utemeljujemo s tehnološkim in proizvodnim ozadjem, ki je najbolj razvito prav v anglosaškem svetu.

Prispevek obravnava problematiko slovarskega obsega glede na razvejenost računalniških znanosti, t.j. vsebine, glede na obliko zapisa v naštetih jezikih in glede na namen slovarske sporočilnosti. Posebno poglavje govori o načinu obdelave slovarskih podatkov, ki je od nabora do tiska računalniško vodeno.

UVOD

Gotovo je ena najstarejših računskih naprav v zgodovini človeštva računalo ali abakus. Viri poročajo, da izum izvira iz Kitajske in sega v peto stoletje pred našim štetjem. Princip delovanja je

za človeka biokibernetske civilizacije silno preprost: ročno premikanje različno obarvanih kroglic. „Aparaturno opremo“ računalna sestavljajo torej: okvir, vodila, kroglice in podstavek. „Programska oprema“ so barve, s katerimi so ovarvane kroglice in ki pomenijo različne številske vrednosti, t.j. vsaka barva svojo. K računalovemu „softveru“ sodijo še načini računanja, ki so lahko vertikalni, horizontalni ali kombinirani.

Prešteli bomo uporabljene izraze in z nasmeškom ugotovili, da jih je vsega skupaj osem.

Skupina inženirjev računalništva in strokovnih prevajalcev (skupaj 28) iz Slovenije in Srbije se je odločila za urejevalski poseg v tisočkrat večjo količino terminov, ki jih skuša spraviti v varno knjižno in disketno ogrado — v slovar strokovne terminologije računalništva.

1.0 TERMINOLOŠKO ZAJETA PODROČJA

Področje računalništva opredeljujemo kot dinamično, strokovno predmetno področje, ki je v določenem sinhronem prerezu označeno s končnim številom terminov. Zajetje obsega sedem glavnih podpodročij:

- osnovna terminologija,
- programska oprema,
- aparaturna oprema,
- računalniški sistemi,
- računalniška matematika,
- računalniška aplikacija,
- teorija računalništva.

Naloga računalniških strokovnjakov je, da uskladijo posamezna podpodročja med seboj, glede na zastopanost v slovarju in glede na uporabnika. Namen zajetih izrazov ni dajati popolne podobe stanja in opisanih podpodročjih, temveč podati tiste strokovne izraze, ki lahko s svojimi večjezičnimi ekvivalenti zadostijo namenu, ki ga delimo v naslednje ravnine tvorjenja in razumevanja besedil s področij:

- vgradnja računalniške opreme,
- vzdrževanje računalniške opreme,
- upravljanje z računalniško opremo,
- programiranje,
- računalniško izobraževanje.

1.1. GESELSKA SESTAVA IN RAZPOREDITEV

Izhodiščno geslo je angleško in nastopa v teh oblikah:

- nominalna fraza: angl. software, sl. programska oprema; angl. machine code, sl. strojni kod
- verbalna fraza v nedoločniku: angl. process, sl. obdelovati
- glagolnik: angl. sorting, sl. razvrščanje
- kratica: angl. CAD (computer aided design), sl. računalniško vodeno načrtovanje
- akronim: angl. ALGOL (ALGOarithmic Language), sl. algoritemski jezik.

Slovnični klasifikatorji

Nominalne fraze v nemškem in francoskem jeziku so označne s klasifikatorji slovničnega spola. Uporabljene kratice so mednarodne in latinskega izvora:

- m — masculina, moški spol
- f — feminina, ženski spol,

n — neutra, srednji spol.

Sintetični jeziki (slovenski, srbski, hrvaški in ruski) torej nimajo slovničnih klasifikatorjev.

Fonološke in s tem grafemske posebnosti bodo rešene z izvirnimi zapisi, kar nam omogočajo ustrezni in razpoložljivi tiskalniki.

Razporeditev gesel

Vsako geslo najdemo samo na enem mestu. Podvajanja v slovarju ni.

Primer: Move mode (prenosni način) najdemo zapisan zgolj in samo v tem zaporedju in ne tudi v drugi obliki, kakršne se držijo standardi, kjer velja paradigma: jedro ali nukleus, vejica, dopolnilo/modifikator₁, dopolnilo/modifikator₂ . . . dopolnilo/modifikator_n.

Za tak zapisni način smo se odločili zaradi prostorske ekonomičnosti in preglednosti.

Primer: program feature — DA feature, program — NE

Vejica v skupinskem in indeksnem delu pomeni, da je na njeni levi strani najbolj uporabljani izraz, desno od vejice pa manj uporabljana različica izraza. Opozoriti je treba, da takšnih primerov ni veliko (5,3 % za slovenski jezik).

Posebnost srbohrvaških gesel

Zaradi izjemno redkih razločkov med hrvaškimi in srbskimi termini smo se odločili za združitev obeh kolon, kar bo grafično ločeno z enodelnim poševnim oklepajem (/), saj je vejica že dodeljena funkcionalnim sopomenkam. Zaradi preglednosti in doslednosti bosta srbska (ekavska) in hrvaška (ijekavska) različica ločeni samo v indeksnem delu.

Primer: angl. computer, srb. računar/računalo

1.2 Struktura alfanumerične kode

Koda je sestavljena iz dveh delov: črkovnega in številskega. Črkovni del obsega angleško abecedo, t.j. enega izmed 26 grafičnih znakov od A do Z. Številčni del kode je sestavljen iz treh pozitivnih celih števil, od 0005 do 000n, in sicer v koraku po 5.

Primer: angl. abacus, sl. računalno je označeno s kodo A 0005; angl. aberration, sl. aberacija, odklon je označeno s kodo A 0010; angl. background, sl. ozadje je B 0005; angl. background program, sl. program ozadja je B 0010 itn.

Razporeditev gesel se ravnja po absolutnem abecednem redu.

2.0 NAMEN SLOVARJA

Slovar je namenjen prevajalcem, ki jim bo rabil kot pripomoček pri vsakodnevnem prevajanju besedil s področja računalništva, tehničnemu osebju pri študiju, programiranju in operativnih nalogah prenosa tehnoloških segmentov ter udeležencem izobraževanja na vseh stopnjah.

Založnik slovarja je Državna založba Slovenije v Ljubljani.

3.0 NAČIN OBDELAVE SLOVARSKIH PODATKOV

Nabor izhodiščnih terminov smo opravili na eni strani s pomočjo šestih avtoritativnih virov enciklopedične in slovarsko-leksikonske narave, na drugi strani pa s pomočjo programskega paketa

„Word pack IBM“ na računalniku IBM 6000. Kot posebno ugodnost je treba povedati, da daje projektu slovenski izvršni svet na razpolago računalnik v svojem računskem centru brezplačno.

Sočasno z naborom angleških terminov poteka prevajanje v naštetih šest jezikov. Ta, druga faza je končana do terminov, ki se začnejo s črko S. Vsaka jezikovna skupina ima svojega vodjo, ki je zadolžen za distribucijo in verifikacijo gradiva v skladu z obstoječim JUS-om o aparturni opremi. Smo pred najzahtevnejšo fazo dela, t.j. recenzijo, kjer vstopajo predmetni strokovnjaki iz Inštituta Jožef Stefan, Fakultete za strojništvo Ljubljana, Iskre Centra za elektrooptiko, Ljubljanske banke in Tehniško opitnog centra Beograd. Predzadnja faza je sestavljena iz vpisovanja, t.j. vnašanja vseh izrazov (~10.000) v računalnik v že sprogramirani in formatirani obliki, tako da je izdelek pripravljen za prenos v tiskarski računalnik. Računalniška priprava slovarja bo po izračunih izvedencev prihranila okrog 20 do 30 % stroškov za postavitev in razrez.

4.0 SKLEP

Namen slovarja vsekakor ni zgolj utilitarne narave, temveč obsega tudi medrepubliško sodelovanje v jugoslovanskem merilu. Pri tem soavtorji obžalujemo, da ni že v tej fazi zajet tudi jezik.

KODA	ENGLISH	SLOVENSKO	SRBSKO	DEUTSCH	FRANCAIS
A 0000	abacus	računalo	računaljka, abakus	Rechenbrett n	abacue m
A 0005	aberration	aberracija	aberracija	Aberration f,	aberration f
A 0010	abnormal exit	nepričakovani, nenormalni izhod	neočakovani, nenormalni izlaz	anormaler Ausgang m	sortie anormale f
A 0015	abort	prekinitiv	prekid	Abbruch m	abandonnement m
A 0020	aborting procedure	prekinitveni postopek	prekidni postopak	Abbruchprozedur m	procedure d'abandon f
A 0025	absolute address	absolutni naslov	apsolutna adresa	absolute Adresse f	adresse absolue f
A 0030	absolute code	absolutna koda	apsolutni (mašinski) kod	absolute kode f	code reel m
A 0035	absolute error	absolutni pogrešek	apsolutna pogreška	absoluter Fehler m	erreur absolue f
A 0040	absolute instruction	absolutni ukaz	apsolutna naredba	absoluter Befehl m	instruction reelle f
A 0045	absolute language	absolutni jezik	apsolutni jezik	absolute Sprache f	langage machine m
A 0050	absolute value	absolutna vrednost	apsolutna vrednost	absoluter Wert m	valeur absolue f
A 0055	absolute value computer	računalnik za delo z absolutnimi vrednostmi	računar za rad s apsolutnim vrednostima	Absolutwertrechner m	calculateur a valeurs reelles m
A 0060	absorbency	absorpcija	apsorpcija	Aufnahme f	absorptivite f

Vzorčni računalniški izpis ne zajema hrvaškega in ruskega geslovnika, ki sta sicer sestavljena dela večjezičnega slovarja računalništva.

INTRODUCING THE INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHY OF COMPUTER — ASSISTED TERMINOLOGY

Magdalena Krommer—Benz
INFOTERM — VIENNA

Recognizing the growing importance of terminology for the development of science and the humanities, for translation, and particularly for information and documentation activities, Unesco has been supporting terminological activities for the last twenty years. It was, however, only at the beginning of the seventies that the idea of an international co-ordinating body in the field of terminology, which had been discussed for some time within Unesco, came into being. It was in the framework of the UNISIST programme of Unesco, and on the basis of a contract between this Organization and the Austrian Standards Institute, that the International Information Centre for Terminology, Infoterm, was established in 1971, in Vienna.

Since its foundation, Infoterm has employed strong efforts to improve international co-operation in terminology. The discussion of

this topic at the first Infoterm Symposium (Vienna, 1975) gave rise to the conception of TermNet, a network for terminology. TermNet programmes aim at developing the scientific basis for terminology (general theory and principles of terminology) and at establishing closer co-operation in preparing terminologies and their recording in machine-readable form, as well as in collecting, recording, processing and disseminating terminological data and information.

These programmes, which have proceeded, during the last few years, from the planning stage to the development stage, are now in the implementation stage and have received international recognition and support. As an example, Unesco's General Conference at its twenty-second session (1983), adopted a resolution in favour of the activities carried out by Infoterm and, in particular, with regard to the execution of the TermNet programmes.

SIMPOZIJ TEHNIŠKE BESEDE V LJUBLJANI

Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije je v sodelovanju s Tehniško sekcijo terminološke komisije Inštituta za slovenski jezik in Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU priredila 16. aprila 1985 Simpozij tehniške besede.

To je že 4. simpozij te vrste, organiziran v obdobju 1960—1985.

Referati in koreferati o terminološki dejavnosti v posameznih strokah (ki jih bo natisnjene moč nabaviti pri Zvezi inženirjev in tehnikov) zgovorno pričajo, da so časovni razponi med posameznimi simpoziji te vrste vsekakor preveliki, saj je tudi diskusija na simpoziju pokazala, kako mnogoteri so problemi na tem področju.

Za člane našega društva objavljamo zanimiv referat Maje Košmrlj-Levačičeve, ki se dotika terminološkega besedotvorja. Avtorici se zahvaljujemo, djioprivolila, da sestavek objavimo v našem glasilu.

DVE VPRAŠANJI IZ TERMINOLOŠKEGA BESEDOTVORJA

Maja Košmrlj—Levačič

Med pomembne jezikovne kategorije za izražanje različnih pomenskih vsebin uvrščamo tudi besedno družino. Ta nastaja z dodajanjem zlasti priponskih ali predponskih obrazil neki podstavi. Besedne družine praviloma niso zaprte enote in lahko imajo različno število členov, ki se po potrebi še dopolnjujejo.

Za primer si oglejmo družino besede **baker**. Ta je težka kovina, ki se lahko pojavlja v različnih oblikah, kar izraža pripona — **ina** tvorjeni samostalniki **bakrovina** izraža čistost kovine, s pripono — **it** tvorjeni pridevniki **bakrovit** pa kaže, da vsebuje določena snov baker. Pridevnik na —**en** izraža, da je kaj narejeno iz bakra (bakrena cev, žica, prevleka ipd.). Iz tega pridevnika so nadalje izpeljani še naslednji samostalniki: **bakrenec** s pomenom „bakrova ruda“, **bakrenica** „raztopina bakrovega sulfata“ in **bakrenina** „izdelek iz bakra“. Uporabo bakra za prevleko kovinskih predmetov izražamo z glagolom **bakriti** in z glagolnikom **bakrenje**. Na ta postopek se veže tudi pridevnik na —**ilen** (bakrilna naprava). Pripona —**ar** v besedi **bakrar** izraža delavca pri proizvodnji bakra ali bakrenih izdelkov, pripona —**stvo** v besedi **bakrarstva** kaže na to dejavnost, pripona —**arna** v besedi **bakrarna** pa izraža tovrstni proizvodni ali predelovalni obrat oz. delavnico. S pripono —**ast** izpeljani pridevnik **bakrast** izraža podobnost česa bakru.

Te t.i. motivirane besede tvorimo seveda tudi z drugimi besedotvornimi sredstvi. Tako v jeziku nasploh kot tudi v terminologiji so te besede zaželenе, ker nam v primeru, ko poznamo pomen podstave in obrazila, omogočajo lažje razumevanje in hkrati tudi pomnjenje teh izrazov.

V zvezi s prevzemanjem besed iz tujega jezika bi želela opozoriti na pojav, da se iz tujega jezika ne sprejemajo besedne družine v celoti, temveč praviloma le njeni glavni členi. Drugi členi posamezne besedne družine se izoblikujejo postopoma oziroma po potrebi, z domačimi ali podomačenimi besedotvornimi sredstvi. Patudi sicer ni nujno, da bi bili vsi prevzeti členi besedne družine sprejeti istočasno.

To si najlažje ogledamo v slovarjih iz različnih obdobj. Za primer vzemimo predstavitev besede **analiza** in drugih členov te besedne družine v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju iz leta 1894 (dalje: Pleteršnik) in v Splošnem tehniškem slovarju 2. izdaja (dalje: STS). Pleteršnik navaja le izraze: **analiza**, **analitika** in **analitičen**, STS pa ima, poleg analize še pridevnike izrazov **analitika**, **analiza** in **analizator** : **analitičen**, **analitski** in **analizatorski**. V omenjeni skupini besed štejemo za prevzete: **analiza**, **analitika**, in **analizator**, drugi členi teh, pravzaprav treh besednih družin pa so tvorjeni z domačimi ozl. podomačenimi priponskimi obrazili.

Dejstvo, da Pleteršnik ne navaja glagola **analizirati**, si lahko razlagamo s tem, da je bila v jeziku uporabljena opisna možnost tvorbe glagolskega izraza namreč: **delati analizo**. Rabo te možnosti nam potrjuje npr. pri geselski besedi **model** navedeni slovenski ustreznik **modele delati** za nem; **modellieren**. Beseda **analizator** v pomenu „naprava za analiziranje“ pa je bila sprejeta, razumljivo, šele v novejšem času.

Prevzeti glagoli se v slovenščini v veliki večini končujejo z glagolsko pripono —**irati** in so največkrat dvovidski. Tako jih izkazuje med drugim tudi Slovar slovenskega knjižnega jezika (dalje: SSKJ, kjer so samo kot nedovršni izkazani zlasti glagoli iz splošnega ali pogovornega jezika (debatirati, deklamirati, fantazirati, fabricirati, komandirati ipd.). Zlasti s pogostnostjo rabe teh glagolov se v današnjem času vedno bolj izgublja občutek o njihovi dvovidskosti, oziroma je čutiti

potrebo po nedvoumnem izražanju dovršnosti z dodajanjem zlasti slovenske predpone **s-**/**z-**. Tako nastale hibridne tvorbe zdaj v jeziku še niso sistemsko v celoti uveljavljene. Dejstvo pa je, da se poleg predpon za izražanje dovršnosti teh sicer dvovidskih ali nedovršnih glagolov zlasti v govorjeni besedi in v strokovnem žargonu uveljavljajo tudi glagolske sestavljenke tujega izvora s slovenskimi predponami, ki spreminjajo pomen podstave.

V zvezi s tovrstnimi hibridnimi tvorbami bi opozorili na naslednje: V SSKJ je glagol **prefabricirati** označen kot gradbeni termin z razlago: vnaprej izdelovati, proizvajati (prefabricirati in samostalnik **prefabrikat** (vnaprej izdelan gradbeni element). STS navaja izraza **prefabricirati** in **prefabrikacija** ter ju pojasnjuje z nadrejenima slovenskima sinonimoma: **predelati**, **predelava**. Predstavitev te besedne družine v navedenih slovarjih kažeta, da sta v tej obliki sovpadli slovenska predpona **pre-** s pomenom „spremeniti prvotno obliko, stanje“ ter iz latinščine prevzeta predpona **pre-** (iz **prae-**) s pomenom „storiti kaj vnaprej“, kar izraža v slovenščini predpona **pred-**.

Za podoben primer gre pri glagolu **prenumerirati**, ki je v Slovenskem pravopisu 1962 (dalje: SP) razložen: 1. naročiti, naprej plačati ter 2. spremeniti številke. SSKJ upošteva pri geslu **prenumeracija** le pomen „predhodno naročilo, prednaročilo“ torej le obliko z lat. predpono **prae-**. To predpono najdemo tudi v naslednjih prevzetih besedah: **precedens**, **predestinirati**, **preeksistenca**, **prejudicirati** in še v nekaterih.

Tudi slovenska predpona **pre-** v zvezi s podstavo tujega izvora ni redka, t.j. v hibridnih tovrstnih, kot so: **preanalizirati**, **predebatirati**, **prediskutirati**, v katerih izraža predpona **pre-** polnost dejanja oziroma tvori dovršni glagol brez izrazitega pomenskega premika. Spremembo oblike oziroma stanja izraža ta predpona v glagolskih sestavljenkah: **preformirati**, **preformulirati**, **pregrupirati**, **prekomponirati**; v glagolu **preiskati** (SSKJ: žarg., adm. pretipkati navedno s črko x) izraža predpona „usmerjenost dejanja na ovršino“. Pomen „preseganja navadne, običajne mere, stopnje“ pa je izražen v sestavljenkah: **predimenzionirati**, **preforsirati**, **preabstrakten**, **prebanalen**, **preintenziven**, **prekompliciran**, **preangažiran**.

Če si ogledamo še predpono **pred-** v hibridnih sestavljenkah, vidimo, da je ta v glagolskih sestavljenkah redka. V SSKJ je naveden le glagol **predpakirati**, ki je označen kot trgovski izraz. Nasprotno pa je predpona **pred-** pogostna v samostalniških in v pridevniških sestavljenkah (predkalkulacija, predpremiera, predpuberteta, predklasičen, predmarksističen, predmutacijski).

Glede na povedano lahko ugotovimo, da je predpona **pre-** v slovenščini homonimne narave. Pri prevzemanju so bile besede kot sta **prejudicirati**, **presuponirati**, sprejete kot sestavljenke, v katerih je bil izhodiščni pomen predpone tako močan, da ni vnašal nobenega dvoma o izvoru in zato tudi ne pomske nejasnosti. Ker so glagolske hibridne tvorbe s slovensko predpono preveliko mlajše, prihaja do pomske nejasnosti, sicer pa kot smo videli, le v redkih primerih, šele v današnjem času. Če, upoštevamo dejstvo, da raba predpone **pred-** v glagolskih hibridnih sestavljenkah skorajda ni bila uresničena, in če je raba besede **prefabricirati** v gradbeništvu že zadosti uveljavljena, pač ni potrebe, da bi v obravnavanih primerih homonimnosti tujo predpono **pre-** nadomeščali z domačo predpono **pred-**. Glede na potrebo po jasnosti in nedvoumnosti pa je v jeziku odprta tudi druga možnost, torej slovenjenje tuje predpone.

LA TRADUCTIQUE A LA PORTEE DU TRADUCTEUR: LA STANDARDISATION DES GLOSSAIRES PEUT CONDUIRE A UNE BOURSE TERMINOLOGIQUE

O. P. KRAHENBUHL

PROJEKT TERMINOLOŠKE BORZE

Povzetek

Avtor nam predstavlja projekt terminološke borze TRADUCTRIQUE, ki naj bi postala dostopna čimvečjemu številu strokovnih prevajalcev, ki si žele posodobiti in olajšati svoje delo, predvsem pa ga kakovostno dvigniti. Avtor opiše vseh šest stopenj sistema. Od preproste obdelave besedila, sestave osebnega glosarja in shranjenja glosarja na disk, do izmenjave glosarjev med prevajalci in do končne vključitve v terminološko borzo.

Ob koncu poudari tudi prednost sorazmerno poceni standardiziranih glosarjev v okviru terminološke borze, v primerjavi z visokimi cenami terminoloških bank.

* * *

Le traducteur moderne, surtout le travailleur independant, pris par les contingences de la vie moderne, harcele par les clients presses, oppresse par les imperatifs economiques de la vie, recherche obstionement des methodes et outils de travail pouvant lui donner une aide reelle dans l'exercice de sa profession.

il commence par rechercher une machine a ecrire convenable, rapide, efficiace. S'il a beaucoup de courage il retiendra une machine electronique a memorie. S'il peut y adjoindre une memoire a micro-disque, il a deja fait la moitie du chemin vers le traitement de texte. Et d'ailleurs, tot ou tard, il y viendra: admettons qu'il se decide a acheter un micro-ordinateur, avec les elements confortablement dimensionnes: memoire vive, peut-etre meme un disque dur, une imprimante rapide (et si possible silencieuse), un logiciel de traitement de texte haut de gamme, et le voila parti pour son apprentissage du traitement de texte. il ne faut pas qu'il se leurre, c'est traumatisant, cet apprentissage, surtout pour des textes de presentation difficile. notre traducteur y passera donc des nuits, et s'il est corrageux il perseverera et arrivera, au bout de quelques mois, a s'en servir convenablement. Bravo!

Des qu'il a atteint vitesse de croisiere son rendement a vraiment augmente, d'ailleurs c'est imperatif, car il y a a honorer, et il faut amortir le materiel. Et le consommable qui a largement double: Les paquets de papier qui vont a la poubelle, les rubans que l'on change si souvent, qu'est-ce qu'ils chers! Et il faut faire un contrat d'entretien pour l'equipement, s'il tombait en panne au beau milieu d'un ouvrage, comment s'en sortir? Il n'y a sans doute qu'un seul moyen pour vivre aussi bien qu'auparavant: il faut gagner davantage, donc produire plus, c'est le stress, il faut courir a la recherche de nouveaux clients... Etait-ce vraiment la peine?

Si seulement pauvre traducteur pouvait partir quelques jours en vacances il pourrait, en prenant de la distance, faire le point, et mediter sur son micro-ordinateur de malheur. Et peut-etre le soleil et la neige aidant, il realiserait soudainement par un eclair de lucidite:

Il n'a pas du tout acquis „un systeme de traitement de texte“, mais un „micro-ordinateur avec un programme de traitement de texte“. il y a nuance, et cet equipement universel, n'est utilise que un minuscule creneau „traitement de texte“. Il s'est pour ainsi dire procure une magnifique boite a outils dont il n'utilise que le tournevis! Pourtant, son systeme peut faire beaucoup mieux, et resoudre de multitudes problemes fastidieux qu'implique cette profession de traducteur, mais encore faut-il qu'il en soit conscient.

Il a donc ouvert la porte de la traductique par le truchement du traitement de texte, et avec son 'arc traductique il pourra jouer sur la 'corde traitement de texte', mais aussi sur les 'autres cordes traductique',

Et quelles sont ces cordes?

1ere corde (pour memoire): Le traitement de texte

2eme corde: Gestion des glossaires personnels Creation de disquettes

3eme corde: Integration des glossaires dans le traitement de texte

4eme corde: Echange des glossaires avec des confreres

5eme corde: Commercialisation des glossaires

6eme corde (encore du domaine de la sciencefiction): personnels

Acces a une BOURSE TERMINOLOGIQUE

Ne nous attardons pas Gestion des glossaires personnels: Creation de disquettes

On peut supposer que tout fraducteur, en recherchant un rendement economique satisfaisant, arriva a la conclusion qu'il peut pas etre traducteur tout azimuth, il faut qu'il se specialise dans une branche qu'il connait bien, dans laquelle il est a l'aise et traduit vite. Mais dans ce cas, il faut qu'il acquiere beaucoup de documentation, des dictionnaires specialises, des encyclopedies, il faut qu'il s'abonne a des revues de la branche (dans ses langues), qu'il evolue avec la terminologie recente. C'est un travail de titan.

Et la memoire humaine n'etant pas infaillible, il prend des notes. Il les classe. S'il est meticuleux et patient, il utilise un bac pour chaque langue et fait des fiches „cartes postales“ pour chaque terme et en partant de chaque langue. Cette methode, efficace, mais par trop fastidieuse, est generalement abandonnee. Les bacs sont si lourds!

Alors on va se contenter de faire des classeurs a registre alphabetique (et on fait des notes). C'est moins bien, car l'ordre alphabetique n'est pas assure a partir de la seconde lettre.

On a interet de faire un classeur par specialite, ou meme par client fidele lorsqu'on en a. On peut alors s'engager a respecter la rigueur de ses termes, donc toujours le meme terme secondaire pour un certain terme primaire. Ceci est d'ailleurs un oritere de qualite du traducteur, et les clients (surtout en technique et en sciences) apprecient cette qualite.

Tout ce travail est une charge astreignante, il absorbe le temps du traducteur, et en general, c'est un service gratuit, il le passe „sur les frais generaux“. C'est donc contraignant.

Mais avec un micro-ordinateur c'est beaucoup plus facile. Il suffit de, choisir dans le catalogue des logiciels compatibles avec l'ordinateur en question un programme de gestion de base de donnees, par exemple DBASE II, (qu'on trouve sur les systemes d'application du type CP/M ou MS/DOS) et on a la possibilite de memoriser un nombre pratiquement illimite d'enregistrements):

Chaque enregistrement peut comprendre un certain nombre de caracteres (max 1000).

Chaque enregistrement comprend une structure qu'on definit selon ses besoins.

Chaque structure a des rubriques (max. 32).

Chaque rubrique peut contenir un certain nombre de caracteres (max. 254!).

Bien entendu, on n'ira pas jusqu'aux limites theoriques, car pour faire un grand nombre d'enregistrements, il faut songer a la place immobilisee sur la disquette pour toutes ces donnees (une disquette peut, par exemple, contenir 386'000 caracteres).

L'auteur a abondamment reflechi a la question et pour ses besoins propres il a choisi la structure suivante (qu'on peut nommer STRUCTURE K1);

Il faut preciser que la presente etude est basee sur un cas particulier qui concerne l'allemand et le francais (le principe est extensible, l'ordinateur supporte toutes les langues pour autant que l'imprimante en accepte les caracteres), des branches techniques, (telles que la machine-outil, la commande numerique, l'electronique, l'electrotechnique, l'informatique, la bureautique, la metrologie), mais elle s'applique par analogie a toute langue et a toute branche. Il a donc prevu les rubriques deutsch et francais, mais aussi (en taille reduite pour economie de place) english, car dans certaines branches (informatique en particulier) le terme anglais est chef de file et il est utile de le mentionner pour information. Voici un exemple de STRUCTURE K1:

No de la Nom de la rubrique Nombre de carac

rubrique (abreviation) teres disponibles

1	DEUTSCH	28
2	GESCHL—DE	1
3	FRANCAIS	28
4	GENRE—FR	1
5	ENGLISH	18
6	BRANCHE	4
7	SECTEUR (SOUS—BRANCHE)	4
8	ORIGINE	4
9	ORPAGE	3
10	NORME	5
11	FERNORME	5
12	PAGENORME	2
13	ANNEE	2
14	FIABILITE	1
15	REMARQUE	2
16	RESERVE	2
Total		111 caranteres

On pourrait porter le nombre de caracteres a 120 p.ex., mais ensuite on risque d'atteindre le seuil fatidique des 132 petits caracteres (C16) par ligne sur A4 des imprimantes classiques. On peut augmneter ce nombre si l'on a une imprimante plus large, ou si o'on accepte pour l'impression de ne voir figurer qu'une partie des rubriques qu'on peut alors choisir, les autres restant en memoire.

Mais il ne faut pas encombrer inutilement la memoire! C'est evidemment preferable d'avoir un listing complet sur papier, avec toutes les rubriques. Des que cette structure est creee (le fichier est alors baptise K1) on peut en mode append (ajouter) introduire les termes, chaque terme faisant l'objet d'un nouvel enregistrement. Chaque enregistrement immobilise alors toutes les 111 places qui restent reservees, et dont on n'occupe que celles qu'on veut. Tant qu'il s'agit d'un glossaire personnel pour usage interne on peut facilement laisser vierges les rubriques suivantes:

les rubriques 2 (genre en allemand, de toutes facons le traducteur le connait),

idem pour la rubrique 4 (genre en francais),

idem pour la rubrique 6 (branche, dans la mesure ou l'on fait une disquette par branche),

idem pour 10 (norme: on ne l'indique lorsqu'il est etabli que le terme figure dans une norme, p.ex.: ISO, AFNOR, VSM, DIN, etc.), et 11 (reference de la norme), et 12 (page dans la norme en question), et la rubrique 15 (remarque: on peut prevoir un no de repere et faire un renvoi hors glossaire), et la rubrique 16 (reserve: peut etre utilisee pour l'identification du client pour lequel on a recherche et fixe le terme).

En ce qui concerne la rubrique 8: ORIGINE, il s'agit de l'identification de la source du terme en question. Tous les ouvrages passes au crible pour y trouver des termes interessants sont numerotes sur un registre separe, et on devrait les garder precieusement dans une bibliotheque [qui reste fermee a cle (a double tour!)] et la rubrique 9 en signale la page. Le terme aura precedemment ete marque au stylo feutre dans l'ouvrage source pour le retrouver facilement dans son contexte.

L'annee d'introduction (rubrique 14), elle fait l'objet d'une appreciation subjective du traducteur qui sent generalement tres bien si le terme convient ou non. Parfois il n'est pas satisfait, mais faute de mieux, il s'en contente. On a prevu une echelle de notes d'appreciation: de 1 a 9. Pourquoi retenir des termes du bas de gamme? Certains clinets imposent parfois un terme qui, bien qu'impropre, s'est installe chez eux; on l'utilise alors uniquement pour eux, mais il faut savoir que par ailleurs il est proscriit. Il y a aussi des differences locales, des termes qu'on utilise en Suisse, en Belgique, ou au Canada, qui sont difficilement acceptes en France.

La rubrique 16 (reserve) peut etre prevue lorsque le terme a ete recherche et utilise pour client particulier; on peut alors mettre ses references. Un jour on pourra lui proposer son glossaire (voir 5eme corde), peut-etre sera-t-il heureux de l'acquiescer.

L'introduction des termes dans le glossaire (par ex. sur structure K1) peut se faire a tout moment, sans aucun souci d'ordre (donc pe-le-me-le), et pour en avoir le listing, il suffit d'en donner l'ordre par les instructions, comme p.ex.:

premiere rubrique: allemand par ordre alphabetique

Deuxieme rubrique: francais et on peut par exemple selectionner: fiabilite egale ou superieure a 6. On aura alors sur le papier le listing. Les autres rubriques n'y figurent pas, mais elles restent conservees dans la memoire pour toute autre instruction de listing. Toute correction, suppression, ou modification des donnees releve de la routine

Le 3eme corde: Integration de son propre glossaire dans le traitement de texte

Des lors qu'on a fait (ou commence a faire) son glossaire sur structure donnee, on en etablit un listing alphabetique imprime: langue, primaire / langue secondaire, et eventuellement un second listing: langue secondaire / langue primaire.

Lors de l'edition du brouillon de la traduction (en mode edition) on peut se servir du listing imprime comme d'un dictionnaire, mais il y a mieux:

On peut formater ce listing sur disquette en langage traitement de texte et decouper l'enregistrement en fractions partielles qu'on nommera: A, B, C, ... Z, et introduire cette

disquette dans l'une des unités de disquette. Lors de l'édition on peut à tout moment, tout en restant dans le 'mode éditeur' visualiser les enregistrements sur fenêtre de 10 lignes à l'écran, les faire défiler (browse) et les arrêter à volonté. On trouvera donc en quelques secondes le terme. On l'aurait bien trouvé en consultant le listing imprimé, comme on le ferait dans un dictionnaire, mais c'est plus commode et plus rapide, et on n'a pas même besoin de réfléchir à son alphabet!

4ème corde: Echange des glossaires avec des confrères

Admettons qu'on connaisse un confrère utilisateur de la structure K1 pour l'établissement de ses propres glossaires, on l'appelle: — „Alors, cher ami, vous êtes bien dans la CHIMIE? Voulez-vous m'envoyer la disquette CHIMIE ORGANIQUE ANGLAIS+FRANÇAIS, FIABILITE 5+? . Je suis à votre disposition pour MECANIQUE secteur MACHINES HYDRAULIQUES (a+f+e: 2000 enregistrements!)”.

SPECIMEN DE LA VISUALISATION DU GLOSSAIRE „INTEGRE” AU TRAITEMENT DE TEXTE:

En appelant la 'page E' simplement en frappant „K” et „E”, on voit apparaître au bas de l'écran, dans la „fenêtre” les dix premières lignes du glossaire intégré commençant par „E”, et qu'on peut faire défiler vers le haut, vers le bas, ou immobiliser. En tapant la touche „Executer”, le glossaire disparaît, et on se retrouve en „mode édition”.

Voici le GLOSSAIRE INTEGRE „E”:

EIGENSPANNUNGSMILDERUNG — ATTENUAT, TENSIONS DE SURF
EINFACH/MEHRFACHSTEG — PONTAGE SIMPLE/MULTIPLE
EINGANGSKLEMME — BORNE D'ENTREE
EINDRINGENDE KANTE — ARETE RENTRANTE
EINSTELLUNGEN — REGLAGES
EINZELMESS-STRECKE — LONGUEUR INDIVID. DE MESURE
ELEKTRODEN—FORMKORREKTUR — CORRECTION FORME D'ELECTRODE
ELEKTRODENABHEBUNG — LEVEE DE L'ELECTRODE
ELEKTRODENBEARBEITUNG — USINAGE D'ELECTRODE
ELEKTRODENHALTERUNG — FIXATION D'ELECTRODE
ELEKTRODENPLANUNG — PREPARATION DE L'ELECTRODE
ELEKTRODENWECHSEL — CHANGEMENT D'ELECTRODE
ENTARTUNG — ANOMALIE DE PROCEDE
ENTMAGNETISIERUNG — DEMAGNETISATION
EINTSPANNUNGSVORBEARB. — ATTENUAT. TENSIONS INTERNES
ENTSTEHUNGSWEISE — MODE DE CREATION
ENTWICKL.ERLEICHTERUNG — ASSISTANCE AU DEVELOPPEMENT
EXPERIMENT — EXPERIENCE

La parité décalée est 'la fenêtre' qui peut défiler vers le haut ou vers le bas, ou stationner.

Evidemment, un tel troc suppose un coup de chance pour trouver l'ami ou le confrère qui dispose par hasard du glossaire que l'on recherche et auquel on peut demander un tel service. Cette profession „fermée” souffre encore bien de la mentalité d'antan de „chacun pour soi”. Il faudrait donc se pencher sur la 6ème corde, mais préalablement voici:

La 5eme corde: Commercialisation de ses glossaires personnels

Avant de s'équiper, l'auteur a peine sur l'établissement de ses glossaires client. Personne ne l'y obligeait, il l'a fait par conscience professionnelle, et par perfectionnisme. Mais il est indiscutable qu'il est seul propriétaire intellectuel de son glossaire, qu'il l'a établi pour son compte, a ses propres frais, sous sa seule responsabilité. Son client en a certes bénéficie, mais il ne l'a ni demandé, ni financé. Sous réserve de consultation d'un juriste, on doit pouvoir admettre que sans clause contraire au contrat qui le lie avec son client, qui sans doute est le principal intéressé. Il devrait de toute façon en disposer chez lui, c'est un outil de travail devant servir à tout usage, par exemple pour faire les étiquettes signalétiques sur les machines, pour désigner les termes sur les instructions d'emploi, pour toute nomenclature, pour les devis, pour les contrats, pour les conditions de garantie, pour les termes portés dans les dessins, pour faire les bulletins de livraison ou les listes de pièces de rechange ou les factures, etc. Il devrait évidemment le mettre sur mémoire de son ordinateur-maison, et y donner accès à tous les collaborateurs, aux périphériques. Que de sociétés exportatrices, et non des moindres, n'ont jamais songé à installer chez elles „un service linguistique“!

Il est donc probable qu'il soit disposé à acheter ce glossaire, soit sous forme de disquette, soit simplement en listing imprimé. Cet avantage que détient le traducteur, et qui sans aucun doute le distingue de la plupart de ses confrères plus conventionnels, fortifie son image de marque; il faut le mettre en valeur.

D'ailleurs le client va être surpris qu'on lui propose un tel service, car ce n'est pas encore entré dans les mœurs, et c'est une arme à double tranchant: le client, glossaire en mains, pourra plus facilement changer de traducteur, mais, c'est un risque qu'il faut peser!

En tant que propriétaire de votre glossaire, vous pouvez aussi le vendre à d'autres industriels de la même branche; personne ne peut vous en empêcher, vous n'avez, à ce sujet, de comptes à rendre à personne. Peut-être trouverez-vous preneur. Les contacts que vous pourriez engager à ce sujet peuvent d'ailleurs être fructueux et engendrer une clientèle nouvelle. Cela fait sérieux de présenter au client en question le riche glossaire dont on dispose. En allant le voir, montrez-lui votre glossaire de sa branche, il aura d'ailleurs envie de l'acquiescer, lui aussi!

6eme corde: Avoir accès à une BOURSE TERMINOLOGIQUE

Ce chapitre est le nec plus ultra de la traductique, et actuellement, c'est encore du domaine de la science-fiction, bien qu'il n'y ait aucune incompatibilité technique. Il s'agit simplement d'une extrapolation appliquée à ce qui marche actuellement à merveille (les cordes 1 à 5);

Pour être client, de la bourse terminologique, il faut être adhérent et signer un contrat, qui aura surtout comme objet d'empêcher les piratages. Tout adhérent pourra approvisionner les glossaires dont il a besoin, et il payera au tarif en vigueur, qui tiendra

- la présentation de la livraison: disquette ou listing
- des langues en question
- des branches en question
- de la qualité exigée (note de fiabilité)
- des informations spéciales, telles que indications de sources (identification du donneur)
- des informations sur les normes

Il sera tenu de régler la note avant livraison, (ou débit sur carte de crédit par exemple). Ainsi la BOURSE n'aura jamais de problème de recouvrement de créance.

Le programme comptabilite sera prevu de sorte que la BOURSE detiendra une „disquette gestion“ de chaque adherent: elle contiendra entre autre tous les numeros de ces termes livres dont il est devenu proprietaire.

Vu le reperege des donneurs sur chaque enregistrement, la comptabilite de la BOURSE determinera les droits d'auteurs dus aux donneurs et les leur creditera. Ils ne seront pas eleves, mais seront certainement repetifs, et le cumul pourra devenir important, surtout lorsqu'il s'agit de branches et de langues beaucoup demandees.

Quel traducteur renoncerait deliberement a de telles recettes, s'il est capable de fournir un glossaire attractif? Et il en sera capable, des lors qu'il en etablit avec soin pour son propre usage. Il fera d'ailleurs un effort de qualite, sachant que son glossaire sera monnaye, et son image de marque va encore y gagner.

Revenons a l'adherent preneur. Il pourra a tout instant renouveler sa commande du meme glossaire, on lui livrera une nouvelle edition, a jour, et il ne serra debite que la valeur ajoutee, ses reglements ne feron. Donc jamais double emploi.

Donc plus de regrets lors du renouvellement des editions!

Quel est le tradusteur, donneur ou preneur,

qui dedaignerait cette BOURSE TERMINOLOGIQUE?

OBVESTILO

Naprošamo člane Društva, ki so si izposodili knjige društvene knjižnice, da jih čimprej vrnejo zaradi dokončne ureditev knjižnice in opreme knjig z dodatnimi oznakami.

Poslej bodo člani knjige lahko dobili na vpogled le v prostorih Društva (to velja v prvi vrsti za slovarje). Prevajalec si lahko že doma izpiše besede iz gradiva, ki ga prevaja nato pa v slovarjih, ki rabijo vsem članom Društva, poišče zelene prevode in si jih izpiše. Dosedanja praksa, ko si je posameznik izposodil slovar za en mesec (nekateri tudi za dlje časa) ni zaželena; prav je, da slovarji rabijo vsem prevajalcem in ne le posameznikom, ki si jih, kot kaže, že kar prilaščajo. Pozivamo torej vse člane, da izposojene knjige in slovarje vrnejo, še posebej pa apeliramo na zavest tistih članov, ki so si knjige izposodili ne da bi zanje podpisali reverz.

Iz pisarne Društva

IZ NAŠIH PREVAJALSKIH REVIJ

Maja Dolanc

Pred nami je letošnja marčna številka Prevoditelja (št. 30–31), glasila Društva znanstvenih in tehničnih prevajalcev Hrvatske. Uvodoma prinaša tehten članek **Siniše Turina** z naslovom „Prevajalec v združenem delu – danes in jutri“. V njem avtor govori o težavnem položaju prevajalca glede na druge intelektualne delavce v organizacijah združenega dela in o značaju njegovega dela, ki je razumljeno kot „servis“ za potrebe delavcev z visoko izobrazbo, povdarja vse večji pomen strokovnega prevajanja glede na vedno bolj izrazito izvozno usmeritev našega združenega dela ter se sprašuje, kaj lahko prevajalec stori za izboljšanje svojega položaja in zmanjšanje telesnega in duševnega napora, ki ga zahteva njegovo delo. Avtor meni, da je odgovor v delu z računalnikom, in našteva njegove prednosti, predvsem pomen terminološke banke. Predlaga, da bi društvo kupilo hišni računalnik in po možnosti tudi tiskalnih ter se namesto objavljanja glosarjev raje usmerilo v magnetno zapisovanje terminološkega materiala.

Referat **Radmile Petrovič** s posvetovanja v Hercegnovem „Prevajanje v združenem delu“ objavljamo tudi v naši reviji.

Revija povzema tudi članek predsednice FIT (Mednarodne federacije prevajalcev) **Ane Lilove** o eksploziji prevajalstva, povzet iz glasnika UNESCO za leto 1984. V njem opozarja na hiter kvalitativni in kvantitativni razvoj prevajalstva v svetu, se spomni prvih začetkov širjenja narodnih kultur s pomočjo prevodov Cirila in Metoda ter Luthra in se dotakne problemov računalniškega prevajanja danes. Opredeljuje vlogo FIT pri organiziranju društev prevajalcev, varstva zakonskih, zlasti moralnih pravic prevajalcev in pri širjenju kulturnih vrednot, predvsem manjših narodov.

Svevlad Slamnig v svojem prispevku „Vojna terminologija – pastorek našega strokovnega prevajanja“ opozarja na vrzel na tem področju in našteva nekaj kričečih primerov neustreznih prevodov tovrstnih izrazov.

Alfred Schwarz govori o problemu fleksibilnosti semantične odločitve, v drugem prispevku pa o diagnosticiranju prevajalske sposobnosti ter o ocenjevanju prevajalčevih sposobnosti za specifično delo v organizaciji združenega dela, ki je nujno pri sistematični izbiri kandidatov za prevajalsko delo.

Ratimir Škunca želi v bralcih vzbuditi zanimanje za učenje pri nas malo znanega jezika svahili. V poglobitvenih obrisih predstavi nekatere značilnosti njegovega pravopisa ter glasovne in slovnične strukture. Avtor obljublja nadaljevanje v prihodnji številki revije.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

IMA V PRODAJIEma Andoljšek, Ludvik Jevšenak, Tomo Korošec: **Povejmo slovensko**

4. natis 1984, 200 str. in 32 str. slovarčka, broš. 640 din

Berce-Rupel Sonja: **Parliamo italiano II**

1972, 104 str. broš. 55 din

Blagajne Dana: **Angleščina za vsako priložnost**

3. natis 1982, 207 str. broš. 670 din

s sodel. A. V. Knowlesa (B.A.): **Angleščina za vsakogar**

6. natis 1982, 402 str., broš. 730 din

Blagajna Dana, Ivan Konte: **Modern English grammar**

1979, 591 str., broš. 550 din

Bradač Fran: **Latinsko-slovenski slovar**

3. izdaja 1980, 609 str., pl. 900 din

Del Cott Rudolf: **Medicinski terminološki slovar**

peta, Izpopolnjena izdaja 1984, 321 str., um. us. 980 din

Grad Anton: **Francosko-slovenski slovar**

2. natis 1984, 1402 str., pl. 2.400 din

Slovensko-španski slovar

1979, 747 str., pl. 1.300 din

Špansko-slovenski slovar

2. izdaja 1984, IX in 1005 str., pl. 1.650 din

Učbenik španskega jezika

4. natis 1984, 243 str., broš. 815 din

Veliki slovensko-angleški slovar

1. natis 1982, VIII in 826 str., pl. 2.650 din

Grad Anton, Ružena Škerlj, Nada Vitorovič: **Angleško-slovenski slovar**

1984, 1120 str., pl. 2.650 din

Veliki angleško-slovenski slovar

2. izdaja 1984, XV in 1377 str., pl. 3.000 din

Hradil Jože: **Madžarsko-slovenski slovar z izbranim šolskim besediščem**

1982, XII in 635 str., pl. 1.200 din

Ivič Milka: **Pravci u lingvistici**

peta izdaja 1983, 302 str., broš. 680 din

Jakopin Franc: **Slovnica ruskega knjižnega jezika**

1968, 494 str., ojač. broš. 43 din

Jurančič Janko: **Slovensko-srbskohrvaški slovar**

1981, 1406 str., pl. 2.000 din

Kopriva Silvo: **Latinska slovnica**

1976, 404 str., broš. 290 din

Kotnik Janko: **Slovensko-angleški slovar**

9. izdaja 1982, VIII in 831 str., pl. 750 din

Slovensko-francoski slovar

2. izdaja 1972, 817 str., pl. 950 din

Mermolja-Šestan Marija, Dorica Benčič: **L'Italiano facile I**

2. natis 1983, 146 str., broš. 485 din

L'Italiano facile II

1981, 166 str., broš. 230 din

Novšak France: **Makedonsko-slovenski slovar****Makedonsko-slovenečki rečnik**

1982, 491 str., pl. 950 din

Pirogova L. I., Božena Orožen, Jože Sever: **Rusko-slovenski učni slovar**

5000 najpogostejše rabljenih besed in njihovih besednih zvez

1977, 35 in 181 str., pl. 420 din

Sajovic Oton: **Terminološki slovar opisne geometrije**

1975, 165 str., broš. 100, pl. 140 din

Slovar slovenskega knjižnega jezika prva knjiga A—H
ponatis 1979, LXII in 844 str. pus. 2.360 din**druga knjiga I—Na,**

ponatis 1985, 1030 str., pus. 3.800 din

tretja knjiga Ne—Pren,

1979, 1076 str., pus. 3.000 din

četrti knjiga Preo—Šv.,

nad 1000 str., prednaročniška cena, ki velja do izida (avgusta 1985) pl. 7.500 din

Smolej Viktor: **Slovaško-slovenski slovar**

1976, 447 str., pl. 950 din

Slovensko-slovaški slovar

1983, 610 str., pl. 1.400 din

Škerlj Ružena: **Češko-slovenski slovar**

1. izdaja 1981, 678 str., pl. 1.400 din

Tomšič France: **Nemško-slovenski slovar**

4. izdaja 1980, 989 str., pl. 1.540 din

Slovensko-nemški slovar

1983, 768 str., pl. 1.500 din

Vadnal Alojzij: **Matematična terminologija**

1974, 79 str., broš. 40 din, pl. 55 din

Vodnik France: **Poljsko-slovenski slovar**

1977, VIII in 1246 str., pl. 1.500 din

Wilkins D. A.: **Pojmovno funkcijski načrti**

Primer taksinomije in njegov pomen pri načrtovanju pouka tujih jezikov, prev. Jelka Arh, 1982, 121 str., broš. 280 din

Žgur Adela: **Deutsche Grammatik**

2. natis 1981, 371 str., broš. 380 din

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

tel. (061) 332-111

ПІКЛМНОПРСТУФХЦЧШЩЪЫЭ
ЛМНОПРСТУФХЦЧШЩЪЫББЭЮЯӨУАБ;

ΑΒΒ

فهم وكان لها ابن من هذيل وكان يدخل عليها رجلا فلما قارب الغلام الجبل قال لها من هذا الرجل الداخل عليك قالت صاحب كاهن لا يبيت قال واثنى رأته عندك لاقتلتك فلما وجع اليها تابط سرا اخبرته الخبر وقالت ان الغلام مفرق بيني وبينك فاقتله قال سأفعل ذلك فمر به وهو يلعب مع الصبي فقال له هلم اهب لك نبلا فمضي معه فقدم من قتله ووهب له نبلا فلما رجع اليها تأبل سرا اخبرها فقالت انه والله شيطان من الشياطين والله ما رأته

οὐκ αὐτῶν τιν
ἀλλ' ἐπεὶ ἀνὰ
ὁμοῦς παραδόντες
ἀλλήλους καὶ τῆς
τῶ τεύχε· ἔξω
ἔτι τοὺς πελταστὰς
οἱ πελτασταὶ ὄκνη
ἢ γὰρ ποτε καὶ
ὄντες ἀπέκτειναν
εὐλαστοῦν, ἐν μά
κρῃ βοηθήσαντες
ἐν τοῖς τεύχε· ἀ
ντες ὥσθ' οἱ μὲν
ροβοῦντο τοὺς πε
στυ τῶν Κορινθίων
τῶν Λακεδαι
ων, ἔλθοιεν ἐπὶ σφ
ὲν Πραξίτα τεύχε·
ἔν πρὸς Σικωνί
χισαν, τὸ δ' ἔφον

אבגדהוזחטי
סעפצקרשח

今天回來他若今天不來呢那怎麼樣○有人說山西反
馬那一匹快○一樣快○我一即人來的(我自己來的)
麼事情也沒有○那一位老爺死了○今道來的是那一
去了幾個人○他一個人去的○誰來了○你來見我有
條路那一條近○一樣近○你姓什麼○閣下貴姓○咱
吃○你的褲子同我的一樣○這兩把刀子那一把好○
這個先生有學問那個沒有○那麼樣的人到處都有○

translation of a l
na, in Bologna, by
3:
received with great
is our Imperial L
py to think that y
urtesies to the Gen
being my friend,
stic, he is the broth
who has a great n
s, and among the

چون قشون روم جزیره بریطان را تخلیه
منقضى نشده بود دشمنی دیگر از ط
که اهل وحشی بیگت و اسکات که در
مردانه هجوم آورده جمعی را بکشتند
از ظلم و بیداد این طایفه کار بر اها
طوایف شمالی آلمان آنکل و سکسن و